

Pozvánka na valné hromady

Valná hromada SPOLEČNOSTI PŘÁTEL AFRIKY

se uskuteční

dne 30. 1. 2007 v 17.00 hod.

**v Náprstkově muzeu
Betlémská 1, Praha 1**

Valná hromada SPOLEČNOSTI ČESKO-ARABSKÉ

se uskuteční

dne 1. 2. 2007 v 18.00 hod.

**v prostorách hotelu ILF
Budějovická 15, Praha 4**

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Miroslav Houska, Milena Zeithamlová: Z činnosti Společnosti česko-arabské.	5
Hana Jumrová: Arabská kultura v městě kultury	9
Markéta Šmerdová: Arabské kulturní dny v Brně	10
Z činnosti pobočky SČA a SPA v Hradci Králové	11

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ	12
--	-----------

STUDIE A DOKUMENTY

Bronislav Ostřanský: Arabská oneirokritika ve středověku a v současnosti	13
Jiří Hlaváček: Museveni opět ugandským prezidentem	16
Josef Poláček: Cesta Rwandy a Burundi k nezávislosti (1959–1962).	20
Bohdan Semiginovský: Příbytky bohů (2. část).	21
Jan Záhořík: Hadza – lovci a sběrači na počátku třetího tisíciletí	25
Poselství generálního tajemníka OSN k Mezinárodnímu dni solidarity s lidem Palestiny	26

KULTURA

Miroslav Houska: Historie egyptského filmu.	28
Miroslav Houska: Festival arabských filmů	29
Miroslav Houska: Odešel velký egyptský a arabský spisovatel.	31
Dům jemenské poezie.	32
Marek Šlechta: Afro-americký spirituál, kde se vzal a čím je pro nás.	33

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Mohammed Al Nabulsi: Co řekl americký imám v Praze	35
Jana Gombárová: Specifika ošetřovatelství v zemích EU – ošetřovatelská péče v multikulturní společnosti... Projekt ze strukturálních fondů EU.	36
Miroslav Houska: Problémy památkové péče v iráckém Kurdistánu	37
Demokracie v Jemenu	38
Vladimír Jorda: Jihoafrický den v Olomouci.	39
Vladimír Jorda: Olomoučtí členové sponzorují africkou antilopu.	40

Jana Jiroušková: Výtvarné dílny pořádané v rámci soutěže „Afrika dětskýma očima“	41
Večer věnovaný Albertu Schweitzerovi	42
Božena Šedivá: Libye, jak ji málokdo zná.	43
Obrázky z Libye Zdeny Vlastníkové	43
Karel Vogt: Výstava obrazů „Kouzlo Afriky“	44

CO SI PŘEČÍST

Současná arabská literatura	45
Válka v Iráku a Evropská unie	45
Zdeněk Vágner: Lví píseň.	46

Z činnosti Společnosti česko-arabské

Letošní podzim byl zasvěcen organizaci již druhého ročníku **Arabských kulturních dnů**. Uskutečnilo se během nich 12 větších společenských a kulturních akcí, z nichž dvě mohly být připraveny především díky grantům Ministerstva kultury ČR.

Arabské kulturní dny byly zahájeny 5. září *Večerem arabské poezie* v Zrcadlové kapli Národní knihovny ČR v pražském Klementinu. Večer byl věnován tvorbě jemenského básníka pana Mohammada Al Sharafi, který k této příležitosti přicestoval do Prahy, aby osobně své básně přednesl. Výběr z básní, v krásném překladu Jaromíra Hajského, přednášel v českém jazyce mistr Otakar Brousek st.

Další akcí byla výstava fotografií libanonského dokumentaristy pana Khalila Baalbaki nazvaná *Libanon v míru*, která byla zahájena

9. 9. v galerii Dahab. Na vernisáži byl položen důraz na význam míru pro krásy Libanonu. V době po jeho napadení Izraelem jsme vyjádřili své negativní stanovisko k vojenským řešením sporných otázek na Blízkém východě.

O naší činnosti přinesly informace o průběhu Arabských kulturních dnů i české sdělovací prostředky. V uplynulých týdnech přinesla Česká televize záběry z několika projektů našich Arabských kulturních dnů. Ve zpravodajství byla připomenuta Výstava dětských kreseb v Městské knihovně v Praze, která doprovázela Dny arabského filmu. V pořadu ČT1 Babylon (25. 10. v 8.30 hod. a 26. 10. v 1.35 hod.) se mohli diváci seznámit s činností Společnosti česko-arabské, s výstavou fotografií „Libanon v míru“, arabskou diskotékou a orientálním themem, který se konal

na nádvoří Náprstkova muzea (10. 9.). V pořadu vystoupil předseda Společnosti Ing. Josef Regner a informoval o projektu „Arabských kulturních dnů“. V pořadu vystoupila i řada našich členů, kteří hovořili o tom, proč jsou členy naší Společnosti a o významu či smyslu dialogu kultur, náboženství a různých národů.

Jednou z největších realizovaných akcí byly *Dny arabského filmu*. Přehlídka byla uspořádána ve spolupráci s Lidovou univerzitou v malém sále Městské knihovny v Praze 1, v rámci grantu Ministerstva kultury ČR. Během 4 dnů bylo v 8 představeních promítnuto celkem 6 arabských filmů. Především mladým návštěvníkům této přehlídky byla promítnuta díla z tvorby alžírské, egyptské, libanonské, libyjské a palestinské kinematografie. Na stěnách malého sálu Městské knihovny, kde prohlídka probíhala, byla instalována *Výstava vítězných prací soutěže „Arabský svět dětskýma očima“*, která vzbudila zaslouženou pozornost všech návštěvníků filmových představení.

Ve spolupráci s Botanickou zahradou hlavního města Prahy v Tróji proběhly v krásném místě u kaple sv. Kláry ve dnech 30. 9. a 1. 10. Arabské kulturní dny s arabskou hudbou, orientálními tanečnicemi a ochutnávkou tradič-

ních jídel. Současně byly vyhlášeny výsledky soutěže a uděleny odměny 3 nejlepším dílům studentů Výtvarné školy Václava Hollara, kteří se zapojili do projektu *Poznáváme arabský svět*.

Program „Arabských kulturních dnů“ byl obohacen o zajímavý blok přednášek našich lektorů. V Domově Sue Ryder v Michli proběhly v hezkém prostředí dvě z nich. Uskutečnila se zde přednáška Josefa Ženky o muslimském Španělsku a Sabiny Dvořákové věnovaná islámské architektuře. Přednáška Miroslava Housky na téma Libye a Středomoří, byla uspořádána na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů. Na poslední jmenované přednášce vystoupil také bývalý obchodní rada velvyslanectví ČR v Libyi Petr Vlk a do diskuse se zapojil náš člen, bývalý velvyslanec ČSSR v Tripolisu Václav Jumr. Všechny nás upřímně potěšil velký zájem o tyto přednášky, které přilákaly především studenty, kteří si uvědomují význam poznávání života v zemích, které jsou nejbližšími sousedy EU.

V Náprstkově muzeu v Praze byla zahájena velmi zajímavá výstava *Tradiční řemesla Maghrebu*, na které se podílí rovněž naše Společnost, probíhat bude do března 2007. V rámci doprovodného programu výstavy zajišťuje-

me 4 výtvarné dílny pro děti i dospělé, a to vždy v sobotu po čtrnácti dnech. Cílem výstavy je představit návštěvníkům jednotlivá řemesla Maghrebu. Výstava evokuje prostředí orientálního trhu s uličkami specializovanými na jednotlivá řemesla a jako odpočinková zóna slouží malá improvizovaná kavárnička, kde se mohou návštěvníci posadit a prolisťovat si tištěné materiály. Značnou část návštěvníků muzea tvoří rodiče s dětmi, proto jsou do výstavy zakomponovány i interaktivní předměty, např. tkací rám, kopací hmcířský kruh apod. Výstava je rozdělena do oddílů podle jednotlivých řemesel: výroba textilu a oděvů, zpracování kůže, zpracování dřeva, výroba keramiky, práce s kovem, košíkářství. Výstava předmětů ze sbírek Náprstkova muzea je doplněna fotografiemi jednotlivých řemeslníků při práci – od Olgy Fejktové, Aleše Tučka, Jany Jirouškové, Lukáše Pechy a z pozůstalosti Adély Křikavové. Integrovaní součástí výstavy bude také haptická výstava, která vznikla ve spolupráci se sdružením Hapestetika.

Tolik k „Arabským kulturním dnům 2006“, předsednictvo touto cestou děkuje úzkému přípravnému výboru projektu – panu Beránko-

vi, El Fahelovi, Houskovi a Prokešovi, paní Trkalové a Sabině Dvořákové. Výbor se pravidelně scházel a pracoval na přípravě a zajištění akcí. Bohužel nemůžeme zde mluvit o spolupráci a aktivitě většiny předsedů Sdružení, s výjimkou pana Bořka Homoly, předsedy Sdružení přátel Libanonu, a Miroslava Housky, předsedy Sdružení přátel Libye. Významně se na zajištění programu Arabských kulturních dnů podílel i Libanonský klub, jehož nové vedení s námi úzce spolupracuje.

Za uplynulé období jsme se rovněž zamýšleli nad činností lektorského sboru. Díky dr. Beránkovi proběhl úspěšně nábor do řad lektorů, přihlásilo se 24 lektorů, především z řad studentů Filozofické fakulty UK, pracovníků Ústavu Blízkého východu a Afriky (za podpory doc. dr. Gombára) a arabských občanů, zejména z Libanonského a Palestinského klubu. Hlavním úkolem lektorů mělo být zajištění přednášek na středních školách. V rámci programu grantu magistrátu HMP jsme nabídli přednášky (bezplatné) 60 gymnáziím v Praze v rámci výuky přímo na školách, ale bohužel odezva ředitelství škol byla minimální. Do konce října se uskutečnily na školách pouze 3 přednášky. Další 4 přednášky

našich lektorů jsme uspořádali pro veřejnost.

Lektory bychom rádi využívali v průběhu roku, především na různé přednášky naší Společ-

nosti i v mimopražských pobočkách, kterým jsme tuto službu nabídli. Obracíme se touto cestou také na naše lektory s žádostí, aby svá přednášková témata nabídli formou článků pro náš Bulletin. Příspěvky zasílejte na adresu *bulletin@czech-arab.org*.

Činnost redakční rady byla předsednictvem Společnosti přátel Afriky kritizována pro nedostatečnou aktivitu některých členů, a proto byli navrženi k doplnění či výměně za SPA členové Jiří Hlaváček a Milena Zeithamlová, práci v redakční radě ukončil Vilém Řehák.

V rámci grantu Magistrátu hl. města Prahy se velmi dobře uplatnily *výtvarné dílny*, které zábavnou formou seznamují účastníky, především děti, s různými tématy a technikami. K nim patří např. Mozaika ze Sousse, vytvářená z nastříhaných kousků barevných papírů lepených na tužkou předkreslený motiv. Podobně se seznámí s tématy, k nimž patří: Skalní kresby ze Sahary, Kabylská kabela, Berberské tetování apod. Témata oděv Maghrebu, koberce z Maghrebu a šperky z Maghrebu se uplatní v rámci výstavy o Maghrebu. Výtvarné dílny se konaly v 1. pololetí každou poslední sobotu v měsíci v Náprstkově muzeu, na podzim v knihovně Praha 5 na Smíchově a v rámci výstavy Maghreb opět v Náprstkově muzeu.

Naše Společnost je členem *Nadace Anny Lindtové*, která byla založena v listopadu 2004 se sídlem v egyptské Alexandrii. Cílem Nadace je rozvoj spolupráce, porozumění a vzájemného dialogu mezi různými kulturami v prostoru Středomoří. V současné době jsou formovány národní sítě. Koordinátorem Nadace pro Českou republiku je náš člen Jaroslav Bureš z Ústavu mezinárodních vztahů. Koordinátorem spolupráce za SČA je Michal Stein, který o aktivitách Nadace informuje předsednictvo, a Sabina Dvořáková. V rámci šesté části programů a projektů věnované „Zrovnoprávnění žen“, připravuje členka předsednictva naší Společnosti Sabina Dvořáková konferenci a workshop na téma *Soudobá a tradiční role ženy v euro-středomořském prostoru*. Projekt připravuje ve spolupráci s Ústavem Blízkého východu FF UK, který je jeho hlavním nositelem, Vysokou školou veřejné správy a mezinárodních vztahů, Moravským zemským muzeem – Etnografickým ústavem (výstava), a dvěma univerzitami v Egyptě a Jordánskem. Je vytvořena koncepce, jsou vyplněny přihlašovací dotazníky pro ALF a hledají se vhodné partnery v národních sítích. Jednáno bylo s partnery v Egyptě, Palestině a Jordánsku. Předpokládaný rozpočet projektu je cca 12 000 €, z toho 1000 € bude hradit SČA, 3000 € egyptský partner, 400 € Vysoká škola veřej-

né správy a mezinárodních vztahů. Hledáme další zdroje pro podporu projektu.

V paláci Charitas se 1. prosince uskutečnilo shromáždění u příležitosti *Dne solidarity s Palestinským lidem*. Vystoupili zde velvyslanec státu Palestina v ČR J.E. dr. Mohamed Salaymeh, ředitel Informačního střediska OSN v Praze Mgr. Michal Broža a předseda Společnosti česko-arabské Ing. Josef Regner. Součástí setkání byl i kulturní program, v němž vystoupil folklorní soubor, hudební skupina Ziriab a promítnut byl rovněž palestinský film.

Na listopad a prosinec byly rovněž připraveny dvě přednášky o Libyi pro pobočky v Hradci Králové a v Olomouci.

Před koncem letošního roku se připravuje beseda se skupinou specialistů v oblasti památkové péče z Iráku, kterým Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, zajišťuje v rámci kulturní dohody od října do prosince odborné proškolení. Na žádost Univerzity jsme oslovili naše lektory, kteří ovládají arabštinu, zda by měli zájem se kurzu účastnit jako tlumočníci.

A ještě k činnostem našich poboček. Tradičně aktivní je pobočka Brno, která obohatila „Arabské kulturní dny“ řadou akcí. Dobře rovněž pracuje pobočka v Plzni, kde se v současné době na plenárním zasedání změnilo vedení. Na svou žádost se vzdal funkce dosavadní předseda prof. Jaroslav Slípka, do čela pobočky byla navržena a zvolena dr. Písařová z Filozofické fakulty ZU v Plzni. Přejeme jí hodně aktivity a úspěchy v práci, a prof. Slípkovi, za jeho dlouholetou aktivní spolupráci děkujeme ještě jednou i touto cestou. Další velmi aktivní pobočkou je pobočka v Hradci Králové vedená Zuzanou Machovou-Bohuslavovou. Pobočka v Karlových Varech zatím činnost nevykazuje, ale v poslední době se ozvali zájemci o vytvoření pobočky v Ostravě. Do budoucna se budeme snažit napomáhat práci poboček větší měrou.

Miroslav Houska
Milena Zeithamlová

Arabská kultura v městě kultury

Arabové znají Prahu již dávno, již ve druhé polovině 10. století navštívil Prahu věhlasný andaluský obchodník Ibrahim ibn Jakúb, který popsal pražské trhy a prostředí obecně. Je to vůbec první historicky doložená zmínka o Praze.

Proběhla další tisíciletí a arabskou přízeň Praze projevil znovu na konci druhého tisíciletí jeden z největších arabských básníků Mohammed al-Džawáhirí, který přijel do Prahy v roce 1961 jako psanec. Prahu velmi věle miloval, jeho láska k Praze se prolínala s vášní a inspirací a za svého pobytu napsal řadu básní, z nichž nejznámější byla jeho chvála Prahy, o níž v básních píše, že mu prodloužila život.

Do Prahy zavítal i další známý arabský básník Muhammad Aš-Šarafi v roce 1964. Také si Prahu doopravdy zamiloval.

Letos v tomto měsíci září probíhaly Arabské kulturní dny 2006 organizované Společností česko-arabskou ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR a Magistrátem hl. města Prahy. Cílem těchto dnů bylo přibližovat arabskou kulturu české společnosti. Znamé charakteristiky arabské kultury jsou poezie a zpěv jako melodické vyjádření lidského citění. Právě proto tyto kulturní dny byly zahájeny 5. září večerem arabské poezie, v níž své básně přednesl arabský básník ze země královny Bilkis (Jemen) Mohammed Aš-Šarafi, který v Praze žil téměř 20 let. V těchto dnech byl pozván a znovu zavítal do Prahy, aby Pražané slyšeli jeho příběh a poznali jej jako milovníka Prahy i jako bojovníka za lepší budoucnost své země a také jako vyzyvatele ze lepší postavení žen ve své zemi. V básni ve „Svatyni lásky“ řekl:

*„Praha a k čemu Praha je,
nejsi-li do ní zamilován?
Město lásky, cizí však a ty, milence,
odcizíš se sám...“*

Kdo se zúčastnil tohoto večera a poslouchal tyto verše mohl potvrdit, že „mluvou Arabů je poezie“.

V rámci těchto kulturních dnů ovšem ani nechyběla hudba a arabský zpěv, který přitahuje obdivovatele z celého světa nevyjímaje české obecenstvo. Potvrdila to i arabská diskotéka, která se konala 9. září v restauraci Dahab v Praze, v níž vystoupila známá skupina arabských hudebníků „Ziriab“, na jejíž hudbu tancovaly orientální tanečnice.

Koncem měsíce – 30. září a 1. října Pražané uslyšeli ještě arabskou hudbu a zpěv v Botanické zahradě v Troji, kde opět vystoupila skupina „Zirjab“ a „Exil“ v doprovodu orientálních tanečnic. Tentokrát nechybělo ani arabské občerstvení.

V rámci Arabských kulturních dnů byly uspořádány přednášky. Jedna zajímavá proběhla 12. září nazvaná *Králové Alhambry – muslimsko-arabské dědictví na jihu Pyrenejského poloostrova*. Další nazvaná *Islámsko-arabská architektura* se konala 26. září v Praze, v Domově Sue Ryder.

V malém sále Městské knihovny v Praze 1 od 20. do 23. září se představily arabské filmy, výstava fotografií z Libanonu, Jordánska a Sýrie. Od 26. října do 31. března 2007 v Náprstkově muzeu probíhá výstava *Tradiční řemesla Maghrebu* a uskutečnil se seminář *Libye a Středomoří* ve spolupráci s Centrem pro studium východu při Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů.

Děti jsou budoucnost národa, a proto Arabské kulturní dny na ně nezapomněly a od 17. září do 1. října proběhla výtvarná soutěž *Arabský svět dětskýma očima* v Botanické zahradě v Troji.

Arabské kulturní dny probíhaly také v Brně, Hradci Králové, Plzni, Karlových Varech a Českých Budějovicích.

Kulturní vazby mezi národy to je proces, který vede ke vzájemnému poznávání a k upevnění přátelství. Pořádání těchto kulturních dnů nabídlo znovu české veřejnosti zajímavé kulturní zážitky a inspirace, tím naše Společnost česko-arabská aktivně přispěla ke zlepšení arabského obrazu a ke zmenšení

„arabofóbie“, a to je jedním z našich hlavních cílů.

Hana Jumrová
Společnost česko-arabská
Komise pro práci
se sdělovacími prostředky

Arabské kulturní dny 2006 v Brně

Také brněnská pobočka SPA a SČA, stejně jako vloni, aktivně přispěla k úspěchu tohoto projektu a připravila řadu dobrých a užitečných akcí. Některé ve spolupráci s ústředím v Praze, jiné ve spolupráci s Moravským zemským muzeem, školami i Solid Africa v Brně.

V únoru jsme v egyptské restauraci Faraon uspořádali akci *Arabská kuchyně II* (pro pokročilé). Tato akce navazovala na velmi úspěšnou akci *Arabská kuchyně I* (pro začátečníky). Důkazem toho je mimo jiné i to, že tentokrát přijeli příznivci arabské kultury až z Hodonína. Patronem této akce byl Ing. Naser Oweis, který nám nejen pomohl s přípravou arabských pokrmů, ale také s organizací celého večera. Gastronomický zážitek umocnila svými ladnými pohyby bříšni tanečnice.

V březnu se uskutečnil *koncert etnické hudby z Maroka a Alžírů*. Další měsíc jsme se zúčastnili slavnostního *setkání s libyjskými studenty a delegací ZÚ Libye v Praze* při příležitosti výročí jejich revoluce.

V květnu proběhla *vernisáž kreseb dětí* s arabskou tematikou, v červenci se uskutečnil dlouho očekávaný křest knihy *dr. Mrázka o Libyi* v MZM. Rádi konstatujeme, že krásná a informacemi nabitá publikace všechny příjemně překvapila. Navíc je důkazem, že když se finančně spojí vhodné subjekty, lze i v Brně takové cestovatelské knihy vydat!

Další měsíc jsme *besedovali v Českém rozhlase Brno* nejen o této knize, ale i o vztazích s arabskými zeměmi. V srpnu byla hned dvě *setkání s arabskými studenty z Brna*, kteří neodjeli na prázdniny domů: jedno přátelské posezení na zahradě našeho člena a pak výlet

do Kroměříže na jedinečnou městskou architektonickou památku zapsanou v seznamu UNESCO. Počátkem září se konal v Brně dvoudenní seminář *Problematika desertifikace v České republice*, pod záštitou našeho předsedy SPA JUDr. Jiřího Hlaváčka. Naše pobočka zde představila odborné veřejnosti knihu dr. Mrázka a zajistila malou výstavku o naší činnosti. Bříšni tanečnice navodila pravou orientální atmosféru.

Na říjen a listopad jsme připravili tři přednášky s arabskou tematikou. První z nich proběhla 17. 10. 2006 na téma *Blízkovýchodní konflikt*, přednášejícím byl JUDr. Mgr. Marek Čejka, autor knihy *„Izrael a Palestina – minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu“*.

Dne 10. 11. 2006 se uskutečnila přednáška PhDr. Bronislava Ostrfanského, Ph.D. na téma *Středověká arabská oneirokritika – nauka o snech a jejich výkladu*. Na přednášce bylo možné zakoupit knihu „Arabská oneirokritika ve středověku a v současnosti“, z níž pochází i následující úryvek: *Univerzální zkušenost se sny provázela lidstvo od pradávna, vyvolávala rozličné úvahy a znepokojovala. Odkud sny přicházejí? Mají vůbec smysl a – pokud ano – existuje tedy nějaký spolehlivý způsob, jak správně interpretovat jejich skrytou výpověď? Podobné otázky podnítily i zrod středověké arabské oneirokritiky (nauky o snech a jejich výkladu). Tato svébytná disciplína byla vnímána nejen jako věda, ale zároveň i jako velké umění, jemuž se ve středověkém islámském prostředí dostalo značné pozornosti a obliby. Dokládá to nejen vlastní rozsáhlé arabské oneirokritické písemnictví, ale též svědectví*

arabské klasické literatury, folklóru i rozličných lidových forem zbožnosti.

Jako další jsme připravili přednášku Pavly Jazairiové na téma *Propojení sever–jih, východ–západ. Spolu nebo proti sobě?* Autorka zde nastíní několik klíčových bodů v problematice střetu civilizací a zmíní se o aktuálních tématech, mimo jiné o problematice terorismu, postavení Izraele, komplikované situaci v Iráku a také o válce v Libanonu.

Věříme, že i brněnská pobočka tak přispěla svojí nemalou aktivitou k hlubšímu poznávání arabské kultury a tak i k prohloubení mezikulturního porozumění. Na příští rok máme v plánu kromě již tradičních akcí další přednášky ve spolupráci s Moravským zemským muzeem.

Markéta Šmerdová
pobočka Brno

Z činnosti pobočky SČA a SPA v Hradci Králové

Královehradecké pobočky, které vznikly v roce 2004, se snaží rozšiřovat svou činnost. V roce 2006 uspořádaly řadu zajímavých akcí.

V dubnu se konala přednáška *Vzpomínky na Afriku* sociální antropoložky, kulturoložky a afrikanistky PhDr. Hany Novotné, Ph.D., která proběhla na zámku v Novém Městě nad Metují a pojednávala o světě na pomezí tradičního a moderního – očima Evropana.

Zaujala také přednáška *Úvod do islámu* ThD. Heleny Tampierové o vzniku islámu, jeho historii a dalších souvislostech vývoje arabského světa, která se konala ve studovně Vědecké knihovny Hradce Králové, a to jako 32. večer cyklu „Pojďme si povídat o...“.

Uspořádali jsme také přednášku s názvem *Prorok Muhammad*, se kterou vystoupil PhDr. Vladimír Sáňka z Islámské nadace. Uskutečnila se v prostorách Biskupského gymnázia v Hradci Králové a zabývala se především prorokovým životem a působením.

Od poloviny září do poloviny října nám byly zapůjčeny obrazy MUDr. Zdeny Vlastníkové. Nejprve byly vystaveny v Galerii na mostě, která spojuje budovy královehradecké Farmaceutické fakulty. Výstavu *Obrázky z Libye* zahájila vernisáž za účasti autorky,

kteřá v této zemi působila v 80. letech jako lékařka, na vernisáži vystoupilo hudební těleso Krásných dívek. Obrázky z Libye byly následně vystaveny v klubu AC a od 14. listopadu byly instalovány v kavárně kina Centrál v Hradci Králové. První večer ji doprovodila přednáška Mgr. Miroslava Housky ze Společnosti přátel Libye s názvem *Libye, jak ji málokdo zná* a následná živá diskuse. V září Společnost dále uspořádala přednášku *Demokracie a sjednocení v Jemenu* s přednášejícími Galemem Salemem a Abdulem Almasanim, která byla zaměřena především na současnou situaci v zemi.

V prosinci připravujeme besedu na téma gender a islám, kterou povede paní Sabina Dvořáková. Uskuteční se v rámci komponovaného večera věnovaného orientálnímu tanci v AC klubu, pořadatelem večera jsou Sultánky.

V současné době naše pobočky obou Společností pracují na vlastních webových stránkách www.afrika-arabie.cz, které hodláme naplnit užitečnými informacemi, odkazy a zajímavostmi pro zájemce o africké a arabské oblasti nejen z královehradeckého kraje.

-bš-

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme k významným výročím

**Společnost česko-arabská
a Společnost přátel Afriky
blahopřejí spřáteleným zemím
k jejich státním svátkům
a významným výročím**

- **Súdánu** k oslavě Dne vyhlášení nezávislosti 1. ledna.
- **Kuvajtu**, který si připomene 25. února významný Den nástupu Abdalláha as-Sabáha na trůn (1950) a Den vyhlášení nezávislosti (1961).
- **Maroku** k oslavám výročí Nabytí nezávislosti 3. března (1956).
- **Libyi** k výročí „Převzetí moci lidem a vyhlášení Džamáhírije“, které připadá na 4. března (1977).
- **Ghaně** k oslavě Dne vyhlášení nezávislé republiky 6. března (1956).
- **Sýrii** ke dvěma významným dnům, k svátku 8. března, připomínanému jako Den nástupu strany Baas k moci (1963), a ke Dni vyhlášení nezávislosti, který slaví vždy 17. dubna (1946).
- **Libérii** k oslavám Dne vyhlášení republiky, 12. března (1847).

-mh-

Arabská oneirokritika ve středověku a v současnosti

Výklad snů byl od nepaměti středem pozornosti lidstva. Sny a jejich výklad stály u počátků našeho abstraktního myšlení, byly i východiskem náboženských představ. Výklad snů se tak stal během historie uznávanou nebo zatracovanou oblastí lidského poznání. V uvedené ukázce ze studie PhDr. Bronislava Ostřanského, Ph.D. pracovníka Orientálního ústavu AV ČR se můžete začíst do prací arabských středověkých myslitelů.

Vybrané ukázky ze snáře Muhammada ibn Sírín

1. Výklad toho, když se vidí člověk ve snu před všemocným Bohem

Zpravil nás Abú'l-Qásim al-Husajn ibn Hárún, že Abú 'Abdalláh at-Tustarí vyprávěl: Ve snu jsem spatřil, že jakoby nadešel Den zmrtvýchstání. Povstal jsem z hrobu, přivedl si jízdňní zvíře a usedl na něj. Pak se zvíře se mnou vzneslo do nebes, tedy tam, kde leží ráj. I chtěl jsem sestoupit, avšak bylo mi řečeno: „Toto není tvé místo!“ Poté mne zvíře vyneslo až do nebes – do nebes, kde v každé sféře nebeské leží ráj – až jsem se ocitnul ve sféře nejvyšší. Sesednul jsem a poté jsem se chtěl posadit, když tu mi bylo řečeno: „Neusedej, dokud nespátíš svého Pána nejmocnějšího.“ Odvětil jsem: „Ne“ a usednul jsem. I odnesli mne k Bohu nejmocnějšímu a před ním byl Adam – mír s ním. Když mne Adam uviděl, usadil mne po své pravici. Privil jsem: „Zahrň jej (tedy Adama – pozn. B. O.) svým odpuštěním, ó Pane!“ A slyšel jsem Boha, Nejvyššího, jak říká: „Povstaň Adame, již jsme ti odpustili!“

Privil mistr Abú Sa'ď, necht' v něm Bůh nalezne zalíbení: Kdo vidí ve snu, že stojí před nejmocnějším Bohem a Bůh na něj hledí,

tak ten patří mezi lidi zbožné a čestné a jeho sen je milosrdný. Neboť nebyl-li by zbožným, pak by měl být pamětliv slov Nejvyššího: *Což si myslí, že nebudou vzkříšeni pro den nesmírný, pro den, kdy lidé před Pána vesmíru předstoupí?*

Vidí-li člověk ve snu Boha, jak mu přislíbil své odpuštění a milosrdenství, jde o pravdivý slib, o němž netřeba pochybovat. (...) A říká se, že kdo vidí ve snu jakoby se na něj Bůh hněval, toho čeká pád jeho z vysokého postavení, neboť nejmocnější Bůh pravil: *A koho hněv Můj postihne, ten již do záhuby spěje.* A vidí-li člověk ve snu, jak spadnul ze zdi či z nebe nebo z hory, pak to naznačuje hněv Boha na něj. A vidí-li sám sebe ve snu před Bohem na místě, které zná, rozprostře se tam spravedlnost a bude se jí tam dobře dařit. Tyrani tam zahynou a utlačovaní zvítězí.

Tomu, kdo vidí ve snu, jak hledí na Boží trůn, se dostane požehnání a milosrdenství. A vidí-li člověk sochu či podobiznu ve snu a je mu řečeno: „Toto je tvůj Bůh!“, nebo si sám myslí, že to je jeho Bůh, a uctívá-li jej a klaní se mu, pak jde o člověka, který zabřednul do nepravdivých a falešných představ a považuje je za pravdu. Je to sen toho, kdo lže o Bohu. A vidí-li ve snu, jak se rouhá Bohu, pak jde o kacíře, který si neváží Božího milosrdenství a jeho úradků.

2. Sny o prorocích a poslech všeobecně a zvláště pak sny o Muhammadovi

Privil mistr Abú Sa'ď, necht' se nad ním Bůh smiluje: Vidění proroků ve snu může znamenat jen jednu ze dvou věcí: buď dobrou zvěst, anebo výstrahu. Cesta výkladu je pak dvojitá. Vidí-li člověk proroka v jeho pravé

podobě, pak to naznačuje zdraví toho, komu se sen zdál, jeho sílu, dokonalost jeho postavení a vítězství nad těmi, kdož jsou mu nepřáteli. Druhou možností je, že člověk vidí proroka v pro něj nepřirozeném stavu a se zachmuřenou tváří, pak to značí, že snící je na tom špatně a čekají jej těžkosti. Nakonec jej však Bůh potíží zbaví. Vidí-li člověk ve snu, že zabil proroka, znamená to zradu a porušení slibu, neboť Bůh – On je Nejvyšší – pravil: *A pak prokleli jsme je za to, že porušili úmluvu svou, neuvěřili ve znamení Boží, zabíjeli nespravedlivě proroky, a také za slova jejich: „Srdce naše jsou neobřezána.“ Ba ano, Bůh jim je zapečetil kvůli jejich nevěrectví a jen málo z nich uvěřilo.* A to je v kostce všechno.

A vidí-li někdo Adama, mír s ním, v jeho pravé podobě, dostane se mu silného vedoucího postavení mezi lidmi, má-li poddané, neboť Bůh pravil: *Hle, Pán tvůj k andělům pravil: „Umístím na zemi náměstka!“* A vidí-li člověk, jak jej Adam ve snu oslovil, dostane se mu vědění, protože Bůh pravil: *A naučil Adama jména všechna.*

Kdo vidí proroka Abrahama ve snu, mír s ním, tomu bude dopřáno vykonat velkou pouť do Mekky, bude-li tak Bůh chtít. A říká se, že postihne-li takového člověka velké trápení od tyranského vladaře, dá mu Bůh zvítězit nad ním i nad jeho nepřáteli, dostane se mu Božího požehnání a získá zbožnou ženu. A říká se, že vidění Abrahama ve snu značí neposlušnost otci.

Kdo vidí Ježíše, mír s ním, toho sen značí, že je člověkem velmi užitečným a požehnaným, vrchovatě obdařeným dobrem a též zcestovalým. Bude poctěn poznáním lékařství a jiných věd. Aš-Šaríf Abú'l-Qásim Dža'far ibn Muhammad nás zpravil, že al-Husajn ibn 'Alí, nechť v nich obou Bůh naleznе zalíbení, pravil: Viděl jsem Ježíše, syna Mariina, mír s ním, ve spánku. Zeptal jsem se jej: „Duchu Boží, chci něco vyryt na svůj prsten, co tam mám napsat?“ Odvětil mi: „Vyryj na něj slova *Není boha kromě Boha* a pak tě opustí veškeré chmury a starosti.“ A říká se, že vidí-li nějaká žena Ježíše, syna Mariina, ve snu a je těhotná, narodí se jí moudré dítě.

Pravil Abú Hurajra: Slyšel jsem Posla Božího, nechť mu Bůh žehná a dá mu mír, jak řekl:

Kdo mne viděl ve snu, je to jako by mne viděl v bdělém stavu, neboť satan se nikdy nemůže (ve snu – pozn. B. O.) za mne vydávat. Pravil Anas ibn Málík: Prorok prohlásil: Kdo mne viděl ve snu, ten nepřijde do pekla. (...) Kdo mne viděl ve snu, viděl pravdu.

Vidí-li člověk proroka Muhammada ve snu a je přitom nemocný, uzdraví se a lid v místě, kde žije, se napraví. Vidí-li někdo ve snu, jak prorok Muhammad zemřel, zemře jeden z jeho potomků. Vidí-li na nějakém místě Prorokův pohřeb, značí to, že se na onom místě stane nějaké velké neštěstí. Vidí-li, že zesnulý Prorok byl dopraven na místo svého posledního odpočinku, pak snící bude mít sklon ke kacířství či nežádoucím novotám. Vidí-li člověk ve snu, že navštívil Prorokův hrob, získá obrovský majetek. A zdá-li se mu, že je synem Prorokovým a přitom nepatří k jeho potomstvu, takový sen naznačuje, že jeho víra je ryzí.

Od Abú'l-Wafá' al-Qárího al-Harawího: Ve snu jsem viděl Mustafu, bylo to ve Fergháně, roku 360 hidžry. Byl jsem předčítačem na dvoře sultána, ale lidé mne tam vůbec neposlouchali a bavili se mezi sebou. Posmutnělý jsem se stálh domů a usnul jsem. I viděl jsem ve snu Proroka, jako by jeho tvář změnila barvu. Řekl mi: *Recituj Korán, slovo nejmocnějšího Boha, těm, kdož se baví a neposlouchají tvůj projev. Potom už nechtí nic dalšího, nebude-li si Bůh přát opak...*

Vybrané ukázky ze snáře ‘Abdalghaního an-Nábulusího

Stejně jako jméno Muhammada ibn Sírín tvoří pomyslný počátek středověké arabské oneirokritické tradice, jméno ‘Abdalghaního an-Nábulusího představuje její vyvrcholení.

Výklad jednotlivých snových symbolů byl podstatně zkrácen, abychom mohli uvést co možná nejvíce ukázek. V arabském originálu se přitom rozsah jednotlivých interpretací pohybuje mezi jednou či dvěma větami až několika stranami textu.

Alif

Otec (al-ab): Otec ve snu značí to, co si snící sám přeje. Dobrým znamením je, vidí-li

muž ve snu své rodiče nebo prarodiče. Ten, kdo vidí ve snu svého otce a potřebuje pomoc, tomu se dostane živobytí ze směru, odkud to neočekával, nebo se k němu někdo hezky zachová. Postrádá-li dotyčný snící někoho, onen člověk se dostaví. Cítí-li bolest, pak se jí rychle zbaví.

Jehla (al-ibra): Jehla ve snu je pro starého mládence znamením manželství a pro chudáče zase předzvěstí, že se jeho stav změní. A tomu, kdo vidí nit v uchu jehly, jeho sen naznačuje, že se jeho situace spraví a shromáždí se mu vše, co se mu rozutíkalo. Toho, kdo vidí ve snu, jak se jehla, kterou šije, zlomila nebo ztratila, čekají zlé vyhlídky, že se jeho situace zhorší. A jehla též naznačuje ženu, neboť do ní vstupuje nit.

Bratr (al-ach): Vidí-li člověk ve snu svého bratra nebo dědečka nebo strýce z matčiny či otcovy strany nebo kohokoliv, komu náleží dědický podíl, to vše naznačuje podílnictví či pomoc ve věcech majetkových.

Princ (al-amír): Znamená to, co dá člověku živobytí a pomůže mu. Pro starého mládence značí sňatek, pokud se mu zdá, že jeho dům navštívil princ. A snad vidění prince ve snu znamená též důležitý krok ve směru, který dotyčný snící zamýšlel.

Člověk (al-insán): Ten, kdo vidí ve snu jednoho neznámého člověka, vidí snad sebe sama. A vidí-li dotyčný, jak onen člověk ve snu vykonal něco dobrého, snad bude právě on tím vykonavatelem dobra. A naopak, spáchá-li onen člověk ve snu něco zlého, dopustí se snící sám onoho zla.

Bá'

Dveře (al-báb): Dveře ve snu značí pána domu. Otevřené dveře jsou těmi dveřmi, jimiž přichází živobytí. Dveře domů ve snu mají význam jako ženy. Jsou-li dveře nové, pak jde o panny, jsou-li nezavřené, pak se jedná o deflorované, leč neprovdané ženy, či vdovy nebo ženy rozvedené. A ten, kdo vidí ve snu, že znovu zavřel dveře domu, ten se ve skutečnosti ožení s pannou.

Baklažán (al-badhindžán): Vidí-li jej snící v době, kdy skutečně roste, pak mu toto vidění slibuje získání prostředku k živobytí

s vynaložením co nejmenšího úsilí. Ovšem mimo tuto dobu jde o zlověstné znamení. A jeho pojídání ve snu značí příchod slabosti, ochablost v mluvě, nenávisť a podvod.

Papoušek (al-babaghá'): Ve snu značí lháře a tyрана. A říká se, že je to filosof, a mládě papouška pak značí dítě filosofa. Samice papouška ve snu poukazuje na krásnou a výmluvnou ženu. Snad ukazuje na ženu – Peršanku. Papoušek znamená též pyšného a povýšeného muže nebo taky muže plného touhy a chtíčů.

Moře (al-bahr): Moře ve snu poukazuje na mocného vladaře, který je předmětem úcty a respektu, je spravedlivý i vlnidný a lid jej potřebuje. Ten, kdo vidí ve snu moře, získá ve skutečnosti něco, co si přál.

Tá'

Koruna (at-tádž): Koruna ve snu ukazuje na poznání. Korán a panství. A snad její nošení na hlavě naznačuje obnovení země a potlačení nepřátel. A vidí-li žena ve snu korunu na vlastní hlavě, tak se provdá za bohatého muže vysokého postavení nebo přímo za vládcce. A je-li těhotná, pak porodí chlapce.

Kupec (at-tádžir): Vidění kupce ve snu značí zisk, výhody, vznešené hodnosti, cestování a poznání podivuhodných zvěstí. A snad rovněž jeho vidění ve snu znamená, že dotyčný snící se hojně zhostí povinností, jež mu byly Bohem uloženy, jako jsou Velká pouť do Mekky, *džihád*, půst a páteční modlitby. Stane-li se žena ve snu obchodnicí nebo se více žene stane obchodnicemi na tržišti se zbraněmi, pak toto předznamenává pohyb nepřítele a skutečnost, že se zmocní území islámu. Pokud ovšem jsou ony obchodnice na zlatnickém trhu či na trhu s oděvy, znamená to výhody a zisk.

Jablko (at-tufáh): Poukazuje ve snu na děti. A je-li snící vladař, tak jablko představuje jeho království. Je-li obchodníkem, pak jablko jsou jeho obchody. A je-li strážcem, pak jablko znamená jeho hlídku. A říká se, že sladké jablko ve snu znamená poctivé živobytí, zatímco jablko kyselé značí živobytí zajištěné zakázanou cestou.

Pahorek (at-tall): Pahorek ve snu znamená mocného a bystrého muže a obydlí okolo něj pak značí jeho rod. A pro toho, kdo ve snu spatří vyvýšenou zemi a z ní vyčnívající kopec

či pahorek, pak onen vršek ve skutečnosti znamená muže, který je obdařen schopnostmi tohoto světa do té míry, do jaké míry je ona plocha vyvýšená.

Krokodýl (at-timsáh): Jeho vidění ve snu poukazuje na čteníka – v jeho přítomnosti se necítí bezpečně ani nepřítel a ani přítel. Znamená rovněž tyranského a zrádného obchodníka. A ten, komu se zdálo ve snu, že jej krokodýl odtáhl do vody a tam jej usmrtil, upadne

do rukou čteníka, který mu vezme jeho majetek a zabije jej.

Fíky (at-tín): Fíky ve snu znamenají majetek a hojnou sklizeň pro toho, kdo si z nich bere. Fíkovník pak značí bohatého muže. Komu se zdá ve snu, že pojedl z jeho plodů, tomu se ve skutečnosti rozhojná potomstvo.

Bronislav Ostránský
Orientální ústav AV ČR

Museveni opět ugandským prezidentem

Poprvé od roku 1980 se dne 23. února 2006 uskutečnily v Ugandě prezidentské a parlamentní volby na základě kandidátek oficiálně legalizovaných politických stran. Po vzrušené předvolební kampani se stal vítězem prezidentských voleb s 59 % hlasů Yoweri Kaguta Museveni, stojící v čele Ugandy od ledna 1986; vítězové parlamentních voleb pak jím vedené Národní hnutí odporu (NRM).

Kdo je Museveni, který začal již třetí desetiletí u moci? Museveni, představitel druhé „nadějně“ generace vedoucích afrických politiků, dnes patří k jen několika málo africkým státníkům s tak dlouhou dobou v úřadu. Zosobňuje však metody vládnutí a lásky k moci, jako afričtí politici první generace „otcové zakladatelé“, kteří stáli o zrodu nezávislosti svých zemí před více než čtyřiceti lety.

Yoweri Kaguta Museveni se narodil v rodině seržanta britské východoafrické koloniální armády v r. 1944 ve vesnici Ntungamo, v okrese Mbarara, v Západní provincii dnešní Ugandy, která tehdy byla základnou autonomního Království Ankole, v tehdejší britském protektorátu Uganda. Museveni pochází z bantuského kmene Banyankole/Bahima, který je druhým nejpočetnějším ugandským kmenem (10 % obyvatelstva) a má historicky úzké kontakty s obyvatelstvem severní Rwandy.

Jeho otec Kaguta byl nejen přesvědčeným křesťanem, proto dal svému synovi biblické křestní jméno Yoweri – „Jaul“, ale také odda-

ným vojákem, bojujícím během druhé světové války v jednotkách tzv. východoafrických střelců na bojištích východní Afriky. Proto dítěti dal i jméno – „Museveni“ – „dítě sedmého“ praporu, aniž věděl, že v budoucnu vynikne jeho syn jako velitel povstaleckých jednotek a dosáhne hodnosti generála.

Po vyhlášení nezávislosti Ugandy v říjnu 1962 se Museveni začal angažovat v mládežnickém a politickém hnutí. Nejdříve byl členem Demokratické strany, která byla původně založena katolickou inteligencí k posílení úlohy tradičních autonomních království v rámci nezávislé Ugandy. Po oslabení vlivu Demokratické strany a výrazném posilování již vládnoucího Ugandského lidového kongresu (UPC) v čele s Apollo Miltonem Obotem (1925–2005), prvním předsedou vlády nezávislé Ugandy, Museveni přestoupil do UPC. Tato strana prosazovala vybudování silné unitární, centralizované Ugandy se zastoupením všech kmenů ve vedení politiky a ekonomiky, než se stala v polovině 60. let pouhým nástrojem osobní moci Oboteho.

Tak se dělo i ve většině dalších afrických nezávislých států, kdy se nejsilnější vládnoucí strana postupně stávala monopolním nástrojem prosazování moci svých autokratických vůdců pravicového či levicového ražení. Tento proces vedl k velké sérii vojenských převratů ve druhé polovině 60. let a počátkem v 70. let v afrických zemích, k zániku formálně existu-

jící pluralitní demokracie a k téměř tragickému rozvratu již tak oslabené ekonomiky.

V letech 1967–1970 Museveni studoval v sousední Tanzanii, kde získal vysokoškolské vzdělání v oboru politických věd, ekonomiky a práva na Dáresalámské univerzitě. Během studií pobýval krátce v Mosambiku, kde se zúčastnil partyzánského boje FRELIMO za nezávislost proti portugalským kolonizátorům. Tato zkušenost se mu v budoucnu vyplatila.

Po návratu do Ugandy pracoval v letech 1970–1971 v úřadu tehdy již od r. 1966 absolutistického prezidenta Oboteho. Museveni se začal kriticky stavět ke stylu osobní moci Oboteho a ke zneužívání k ní mocenských nástrojů včetně armády pod velením gen. Idi Amina. Obote v září 1969 zakázal politické strany kromě svého UPC, v říjnu vyhlásil výjimečný stav, v květnu 1970 zestátnil hrozdářské podniky. Museveni jako mladý, rodící se ambiciózní politik zahájil v listopadu 1970 kampaň za své zvolení do parlamentu jako protikandidát viceprezidenta republiky Johna Babiha. K volbám však již nedošlo kvůli převratu, který uskutečnil v lednu 1971 nechvalně proslulý diktátor Idi Amin Dada (1925–2003). Museveni odešel do tanzanského exilu, kde organizoval boj proti Aminově diktatuře. V lednu 1973 založil Frontu národní spásy (FRONASA). Ta se s dalšími exilovými silami sdruženými od března 1979 v Ugandské národní osvobozené frontě (UNLF) a za pomoci tanzanských vojsk podílela na svržení Amina v dubnu 1979, který plně rozvrátil politický a ekonomický systém země.

Musevenimu, obohacenému zkušenostmi z ozbrojeného boje a z koaličních jednání, se podařilo podílet na rekonstrukci zdevastované Ugandy a její správě. V dubnu až červnu 1979 byl státním ministrem obrany ve vládě občanského křídla UNLF, vedeného prezidentem Yusufem Kirunde Lulem (1912–1985), v červnu až listopadu 1979 byl ministrem obrany, od listopadu 1979 do května 1980 ministrem pro regionální spolupráci ve vládě prezidenta Godfreye Binaisy. Při tomto rychlém střídání prezidentů ústavní cestou v rámci tehdejšího zjednodušeného fungování politického systému na základě delegování frakcemi UNLF

prokázal Museveni schopnost manévrování a využívání kontaktů jak s představiteli obnovujících se politických stran, tak především s vojenskými veliteli. Po převzetí moci vojenským křídlem UNLF v čele s Paulem Muwan-gou (1925–1991) byl Museveni od května do prosince 1980 místopředsedou Vojenského výboru UNLF, tj. vlády.

V červenci 1980 založil pro připravované parlamentní a prezidentské pluralitní volby, které měly završit přechod země ke standardní demokracii, Ugandské vlastenecké hnutí (UPM), sdružují jeho některé spolubojovníky a část exilové inteligence, avšak bez širší kmenové základny. V prosincových volbách 1980, kdy kandidoval na poslance za UPM v rodném volebním obvodu Mbarara – Sever, jak on osobně, tak i jeho UPM propadli. Ve volbách zvítězili bývalý prezident Obote a jeho UPC.

Kvůli neuspokojeným svým vlastním ambicím a kvůli neochotě Oboteho zapojit do své vlády poražené politické síly, se v r. 1981 Museveni rozhodl zahájit ozbrojený boj proti Obotemu. S podporou povstaleckých hnutí ve Rwandě, Súdánu a Zairu založil Armádu lidového odporu (PRA), která se později sloučila s Bojovníky za ugandskou svobodu (UFF) Y. K. Luleho v Národní hnutí odporu (NRM). Museveni se stal v r. 1981 místopředsedou NRM a velitelem Národní armády odporu (NRA). V lednu 1985 se Museveni stal předsedou NRM a zůstal i nadále velitelem NRA.

Po vojenském převratu v Kampale v červenci 1985, kdy byl dalším vojenským převratem svržen stármoucí a opětovně neoblíbený prezident Obote, Museveni pokračoval nehlédě na keňské a tanzanské zprostředkovatelské mise v boji i proti nové vojenské vládě gen. Tita Okella (1914–1996). Dne 26. ledna 1986 Musevenioho jednotky NRA dobyly Kampalu a o tři dny později Museveni složil přísahu jako nový ugandský prezident. Zároveň se stal i ministrem obrany. V březnu 1989 byl navíc zvolen předsedou obnoveného parlamentu – Národní rady odporu, který vznikl delegováním poslanců přímo z Musevenioho NRM a z tolerovaných, ne však legalizovaných politických stran a zájmových sdružení. Teprve v březnu 1994 mohli být poslanci parlamentu voleni, ale pouze na základě individuálních

kandidátek, ne stranických, kdy absolutní převahu měli členové nebo sympatizanti NRM a Museveniho. V rámci vytvoření zdání, že se nesnaží o přílišnou koncentraci moci, se Museveni vzdal funkce předsedy parlamentu a přenechal ji neblížeším spolupracovníkům v rámci NRM.

Vzhledem k osobní účasti v boji proti vojenským diktaturám Amina a Okella a proti vládě Oboteho získal Museveni na konci 80. let mezi obyvatelstvem velkou autoritu. Jeho snahy zabránit obnovení tribalismu v zemi pod zástěrkou vytváření politických stran, který v minulosti vedl k občanské válce, měl do konce 90. let podporu především menších kmenů.

Pod jeho pragmatickým vedením Uganda postupně obnovovala hospodářství za vydatné pomoci Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a hospodářsky vyspělých zemí, které jí prominuly i zahraniční dluh. V ekonomické oblasti se Uganda stala vzorem pro řadu afrických zemí, procházejících obnovou hospodářství, restrukturalizací, liberalizací ekonomiky a podporujících zahraniční investice a exportní odvětví. Museveni se stal na skoro 15 let symbolem dynamického a rozhodného představitele afrických politiků druhé generace, kteří měli přispět k ukončení procesu marginalizace subsaharské Afriky v mezinárodních politických a hospodářských vztazích.

Uganda pod jeho „velením“ posilovala své postavení ve střední a východní Africe, což demonstrovala Museveniho zpočátku konstruktivní angažovanost při řešení regionálních a celoafrických problémů. Museveni přispěl k obnovení činnosti Východoafrického společenství Keni, Tanzanie a Ugandy na počátku 90. let, k vytvoření Africké unie, k prosazování afrických zájmů v mezinárodních organizacích, především ekonomických a finančních.

Ve druhé polovině 90. let však v jeho postojích začala převažovat sobecká a „regionální velmocenská“ angažovanost při řešení problémů občanské války a obnovy ve Rwandě, při přetrvávajících konfliktech v Demokratické republice Kongo a v jižním Súdánu. Tyto aktivity, především vojenského charakteru, zároveň vyčerpávaly ekonomický potenciál země

a destabilizovaly region i samotnou Ugandu zapojením řady ugandských zájmových, včetně polovojenských a kriminálních, skupin do rabování severovýchodního Konga.

S odvoláváním se na celougandské zájmy, na nutnost vypořádat se s pozůstatky povstaleckých a drancujících hnutí v některých částech země Museveni odmítal dlouhá léta legalizovat obnovení politického pluralismu a federativního uspořádání v zemi. Preferoval zachování systému všenárodního politického hnutí minimálně do r. 2005, kdy měly být teprve podle jeho názoru vytvořeny podmínky pro oficiální zavedení systému více politických stran. Museveni od nástupu do čela státu částečně toleroval neoficiální činnost politických stran, které již existovaly před červencem 1985, a byl ochoten jejich představitele akceptovat i jako členy vlády za podmínky podřízení se politice NRM.

Pod tlakem sílící domácí opozice a i zahraničních donorů, kteří se znepokojením zaznamenali rostoucí tendence k posilování jeho osobní moci, Museveni souhlasil se zahájením přechodu země ke standardní demokracii. Ústava přijatá v říjnu 1995 omezila prezidentský úřad na dvě volební období. V květnu 1996 se uskutečnily první prezidentské volby za účasti více individuálních kandidátů, v nichž zvítězil Museveni s téměř 76 % hlasů. V ústavním referendu v r. 2000 se ještě Musevenimu a jeho NRM podařilo získat podporu pro neobnovení legální činnosti politických stran.

Druhé prezidentské volby proběhly v březnu 2001, kdy Museveni opět vyhrál s 69 %. Tehdy byl jeho hlavním protivníkem v rámci kandidátky NRM jeho bývalý spolupracovník, plukovník NRA a pozdější státní ministr obrany Kizza Besigye s téměř 28 % hlasů. Později byl přinucen uchýlit se do exilu.

Politická praxe Museveniho již byla vystavena otevřeně domácí a zahraniční kritice v souvislosti s předpokládaným přechodem k slibované pluralitní demokracii. V květnu 2005 se do Ugandy vrátil po dvacetiletém zambijském exilu bývalý, již přestárlý a nemocný, prezident Obote. Besigye, který založil Fórum pro demokratickou změnu (FDC), se vrátil také z exilu, byl však vystaven

mocenskému nátlaku a pronásledování. Teprve ústavní referendum koncem července 2005 zrušilo dvacetiletý oficiální zákaz činnosti politických stran (pro zrušení přes 92 % hlasujících). To otevřelo cestu pro plné obnovení demokracie v Ugandě v únoru a v březnu 2006, na který byly naplánovány pluralitní prezidentské volby, parlamentní a místní volby. Ugandský parlament ovládaný NRM prosadil ústavní změnu, která umožnila Musevenimu opět se ucházet o zvolení do nejvyšší státní funkce.

Potenciální Museveniho protivník, bývalý prezident Obote, zemřel počátkem října 2005. Vdova po něm, Miria Oboteová, zvolená do čela UPC a za kandidátku na funkci prezidenta, nebyla pro Museveniho vážnou hrozbou. Jeho pozornost se obrátila na Besigyeho, který byl za využití mocenského aparátu a ugandské justice obviněn z historicky osvědčených zločinů – z pokusu o státní převrat, z velezrady a navíc i ze znásilnění své bývalé spolupracovnice. V listopadu 2005 byl uvězněn. Díky mezinárodnímu tlaku a mohutným demonstracím byl propuštěn a mohl se účastnit voleb.

Museveniho vítězství v únorových prezidentských volbách nebylo již tak přesvědčivé jako v minulosti. Díky prorostlé struktuře s místní samosprávou však NRM v parlamentních volbách zvítězilo s velkou převahou. Do parlamentu byla zvolena na základě většího volebního systému i Museveniho manželka Janet, aspirující v budoucnu nahradit Museveniho v nejvyšší státní funkci. Do parlamentu se dostalo dalších 5 politických stran, které však nemají šanci v budoucnu ústavní cestou významněji ovlivnit fungování parlamentu a vlády.

Naděje opozice, reprezentované především FDC, vedeným kandidátem na funkci prezidenta

Kizzou Besigyem, který získal jen 37 % hlasů, zůstaly nenaplněné. Museveni a jeho NRM dovedli využít mocenský aparát a ekonomické nástroje (dotace ze státního rozpočtu, směřování rozvojových projektů) k zachování své moci i ve změněných ústavních podmínkách. Postavení oficiální opozice převzala nejsilnější opoziční politická strana – FDC. Opoziční strany ve své většině odmítají výsledky voleb jako zmanipulované, což nevěští nic dobrého pro budoucnost země, která během své nezávislosti zažila jen málo klidných let, narušených vnitropolitickou nestabilitou, vojenskou hrůzovládou nejhrubšího zrna, občanskou válkou či regionálními konflikty v bezprostřední blízkosti.

Museveni, koncem 80. let pokládaný za symbol politika nové nadějně druhé generace afrických politiků a ještě v 90. letech za pragmatického flexibilního státníka, se na začátku 21. století vrátil k modelu „klasického“ politika neochotného opustit ústavní cestou politické výsluní, když vyčerpal svůj sjednocující a vůdcovský potenciál. Tento ugandský model je v určitých dimenzích shodný s vývojem v řadě afrických zemí a především pak v sousedních zemích, jako jsou Etiopie, Eritrea, Súdán, Rwanda a Demokratická republika Kongo. Negativní vliv těchto modelů na stabilitu regionu a na mezinárodní odezvu může v určité míře v budoucnu v širším východoafrickém regionu vyvážit jen pokračování v demokratickém vývoji v takových zemích, jako jsou Tanzanie a Keňa, se zachováním značného vlivu ekonomického a politického vzoru mnohorošové demokratické pluralitní Jihoafrické republiky.

Jiří Hlaváček
Společnost přátel Afriky

Cesta Rwandy a Burundi k nezávislosti (1959–1962)

O Rwandě a Burundi v centru černého kontinentu se často píše v souvislosti s nejrůznějšími aktuálními událostmi. Avšak ke správnému pochopení je třeba znát alespoň základní informace z dějin těchto dvou afrických zemí. Bez znalosti historie je vždy dosti obtížné porozumět současným událostem.

Koloniální území Ruanda-Urundi tvořilo do první světové války součást Německé Východní Afriky. V roce 1916 bylo obsazeno belgickým vojskem a Společnost národů prohlásila v roce 1922 toto území belgickým mandátním územím. Rwanda a Burundi později vytvořily společný administrativní celek s Belgickým Kongem. V jejich čele stál viceguvernér, který byl podřízen generálnímu guvernérovi Belgického Konga. Belgičané zavedli ve Rwandě a Burundi „nepřímou vládu“. V každém území dožíral belgický zvláštní komisař na vládcce (mwami) Rwandy a Burundi. Belgičané na obou územích ponechali dosavadní feudálně hierarchizovanou územní organizaci a jimi placení náčelníci zodpovídali za udržování pořádku, vybírání daní a dodávky pracovních sil do konžské těžbařské provincie Katangy.

Belgičtí kolonizátoři se nejdříve opírali o feudální aristokracii kmene Tutsi, což brzdilo ekonomický rozvoj země. Po druhé světové válce v souvislosti s rozvojem pěstování exportních plodin (káva, bavlna, tabák) se do popředí dostávali bohatí rolníci z utlačovaného kmene Hutu, na něž se zaměřila belgická koloniální správa. V první polovině 50. let byla provedena politická a ekonomická opatření, která zmenšila moc feudálů Tutsi a zlepšila postavení bohatých rolníků Hutu. Většina Tutsi, zejména ve Rwandě, se dostala do opozice proti koloniálnímu režimu. V obou svěřeneckých územích byl zadržen růst antikolonialistického hnutí a teprve pod vlivem boje v sousedním Belgickém Kongu došlo k založení politických stran koncem 50. let.

Národní osvobozenecké hnutí ve Rwandě (1959–1962)

V důsledku sociálně ekonomické zaostalosti země a chybějících subjektivních předpokladů antikolonialistického národně osvobozeneckého hnutí v zemi byl národně osvobozenecý boj afrického obyvatelstva Rwandy politicky konstituován až koncem 50. let.

Po smrti mwami Charlese Mutary III. v létě 1959 a nástupu protibelgický zaměřeného mwami Kigeri V. založili drobní a střední feudálové první politickou stranu v zemi pod názvem Republikánská strana hnutí za emancipaci Hutu (Parti Républicain du Mouvement d'Émancipation des Hutus – PARMEHUTU) a Sdružení pro sociální povznesení mas (Association pour la Promotion Sociale de la Masse – APROSOMA). Obě zemědělské strany Hutu ve svém programu sice požadovaly demokratické, odstranění feudálních privilegií Tutsi a postupnou afrikanizaci správy, avšak na rozdíl od feudální strany Tutsi UNAR byly pro další trvání belgické svěřenecké správy.

Rozpory mezi feudálními antikolonialisty Tutsi a zemědělskými prokolonialisty Hutu vyvrcholily počátkem listopadu 1959 ozbrojeným bojem, zahájeným proti Tutsi na pokyn strany Hutu APROSOMA. Belgické vojsko z Konga zasáhlo ve Rwandě do bojů na straně vzbouřených Hutu. Feudální systém Tutsi byl za těchto bojů likvidován a k moci se za belgické ozbrojené podpory dostala rodící se buržoazie Hutu. Belgičané likvidovali spojení s Kongem a vytvořili dvě vzájemně nezávislé jednotky Rwandy a Burundi, z nichž se staly země s vnitřní autonomií a africkou vládou a zákonodárným shromážděním. Reorganizace způsobu belgického koloniálního panství v zemi se formálně projevila nahrazením funkce generálního viceguvernéra funkcí generálního residenta, majícího fakticky plně moci svého předchůdce.

V prvních volbách v červnu a červenci 1960 zvítězila strana PARMEHUTU, která vytvořila vládu a zahájila represálie proti vůdcům strany Tutsi UNAR, kteří vyhlásili neúspěšný bojkot voleb.

Po sesazení a vypovězení mwamiho Kigeri V. se referendum v lednu 1961 více než čtyřmi pětinami hlasů voličů rozhodlo zrušit monarchii a zřídit republiku. Současně provedené volby do Zákonodárného shromáždění přinesly vítězství pro APROSOMA (35 ze 44 mandátů). Vláda pokračovala v pronásledování Tutsi a propukla občanská válka, přičemž mnoho Tutsi uprchlo do sousedních států. V souvislosti s celkovým africkým trendem k samostatnosti byli vládnoucí rwandští politické nuceni požádat o nezávislost. Podle rozhodnutí Valného shromáždění OSN 1. července 1962 skončila belgická svěřenecká správa v zemi. Formálně nezávislá Rwandská republika však nadále zůstala úplně závislá na neokolonialistické Belgii.

Národně osvobozené hnutí v Burundi (1959–1962)

Sociální rozvrstvení afrického obyvatelstva v Burundi bylo podstatně odlišné od situace ve Rwandě. V Burundi byla hlubší diference feudálů Tutsi. Značná část Tutsi právě tak jako zemědělci Hutu se ocitla v závislosti na feudální aristokracii Baganwa (princové krve – feudální aristokracie Tutsi). Proto vznikly ostré antagonistické rozpory mezi Baganwa na jedné straně a Hutu spolu s většinou Tutsi na druhé straně.

Z obdobných příčin jako ve Rwandě rovněž i v Burundi vznikly africké politické strany až v roce 1959. Prokolonialisticky orientovaná část feudálů vytvořila Křesťansko-demokratickou stranu (Parti Démocrate Chrétien – PDC), která se pro zachování tváře musela formálně solidarizovat s voláním lidu po nezávislosti, avšak zároveň odkládala dosažení nezávislosti na pozdější dobu po předchozím autonomním období v rámci svěřeneckého systému. Jiná skupina feudálů Tutsi založila – rovněž v roce 1959 – burundskou Stranu národní jednoty a pokroku (Parti de l'Unité et du Progrès National – UPRONA). Program UPRONA požadoval vnitřní autonomii a vytvoření zastupitelských orgánů, volených vše obecným hlasováním. Avšak UPRONA již zanedlouho žádala likvidaci koloniálního režimu. První volby v Burundi v listopadu sice za podpory belgických kolonialistů vyhrála prokolonialistická Křesťansko-demokratická strana, avšak pro svoji těsnou kolaboraci s belgickými kolonizátory se stala nepopulární.

Příští volby do zákonodárného shromáždění v září 1961 skončily vítězstvím strany UPRONA (58 z celkového počtu 64 poslanec-kých křesel). Požadavek co nejrychlejší likvidace belgické poručenské správy byl Organizací spojených národů uskutečněn 1. července 1962, kdy Burundi společně se Rwandou byla vyhlášena nezávislým státem. Burundi na rozdíl od Rwandy zůstala po vyhlášení nezávislosti monarchií.

Josef Poláček
Společnost přátel Afriky

Příbytky bohů (2. část)

Pomocí staré mačety mně Profesor a Bůh z Viktoriina jezera v jedné osobě prosekával cestu buší a umožňoval postup vpřed. Po několika minutách prodírání se křovinami jsme se dostali k bažinatému potoku, který dle lidové tradice tvořil hranici posvátného území. Za touto hranicí se smí chodit jen naboso.

Domorodci, kteří se doposud obávají protivit se starým božstvům, toto dogma striktně dodržují. Velmi neochotně jsem zul moji trekovou obuv a přebrodil bažinatý potok. Naštěstí se posléze můj průvodce nadě mnou ustrnul a dovolil mně se obout. Neztrácel jsem čas a rychle jsem vklouzl do pohodlných bot.

Představa mnohých trnů uvízlých v chodidlech nohou nezvyklých na chůzi naboso byla nepřijatelná. Rány se tu rychle infikují, a potom velmi špatně a zdlouhavě hojí. Ale i přesto jsem nadále měl takový nepříjemný pocit, aby potom domorodci neměli tendence na mě svalovat nějaká neštěstí a rány osudu, pomsty bohů za to, že jsem porušil platná nařízení. Při následujících třiceti minutách chůze jsme byli stále obklopeni lesem a divočinou. Moje netrpělivost, vzrušenost až nervozita se stupňovaly. Byl jsem vážně velmi zvědavý na to, co uvidím z pozůstatků toho, co vytvořili tajemní příslušníci říše Bachwéziů. Hlučný vířkot opic skákajících ve větvích jen umocňoval stupňující se neklid.

„Tento vršek byl vyčleněn pro obydlí bachwézských služebnic, které se v místním jazyce nazývaly *bazana*, a tento hluboký a široký příkop v údolí je odděloval od ostatních částí osady“, informoval nás Profesor. Při zaniceném výkladu svojí pravici zešíroka ukazoval směrem přes zalesněnou roklí k přilehlému vršku, který byl ve vzdálenosti asi tak dvě stě metrů. „Jak a kdy se dostaneme k opevnění a obranným příkopům?“, zeptal jsem se netrpělivě. „Počkej, nepospíchej, uvidíš je u cesty, až přijde čas,“ odpověděl Profesor. Dalšíh asi třicet minut jsme křížovali křovinatou krajinou s četnými mýtinami a přešli jsme i přes několik malých kamenitých polí a minuli jsme větší obnažené balvany. Překrásný zpěv ptáků, který je možno zaslechnout jen v takovémto nezkráceném a nerušeném prostředí, dále jen doplňoval celkově zvláštní dojem z procházky buší.

„Tady!“ A ukázal na nezřetelnou terénní nerovnost, jakousi neurčitou díru v zemi, která byla z valné části zarostlá stromy a téměř zamaskovaná hustou spleť jejich větví. Mukasa začal mačetou sekát porost, který se zdál na první pohled neprostupný, ale za chvíli se v temné zeleni docela zřetelně zjevil příkop okolo dvou metrů hluboký. Koberec napadaných tlejících listů, kterým se napovrch prodíraly drobné rostliny, pokrýval dno příkopu. Od tohoto okamžiku jsme míjeli příkop za příkopem, které připomínaly staré zanesené a zubem času narušené vojenské zákopy. Většina pozůstatků stavební činnosti

a pozemních prací zaniklé civilizace (v *anglické literatuře se označují slovem „earth-works“*) je doslova zakryta závojem husté vegetace, jako je zahalena závojem nejistoty a temnoty historie neznámého středověkého království v centru rovníkové Afriky. Mukasa se statečně prosekával podrostem na dno nehlubšího příkopu, který i přesto, že je dosti zanesený bahnem a tlejícími organickými zbytky, je stále hluboký přibližně pět metrů. Následně, jako by to byl nějaký rituál, si přiděpl a začal pózovat při fotografování. Pravedpodobně byl hrdý na pozůstatky činnosti svých předků. „V době, kdy byly příkopy používány a obývány, byly hlubší, než je vidíte v současnosti. Některé z nich již zanikly v důsledku eroze.“ Je zřejmé, že ho rmoutí postupující zkáza tohoto historického reliktu. „Příkopy sloužily Bachwéziům k ochraně před nepřáteli i před dravou zvěří. Systém zákopů dokázal ochránit obyvatele i dobytek před zlem zvenčí.“

Biggo je komplex záhadných zákopů rozkládající se na zalesněném území o rozloze téměř 134 hektarů. Nejdelší zákop má délku deset a půl kilometru a je formován od tvaru široce otevřeného nepravidelného písmene C, které z jižní strany objímá systém vnitřních zákopů. Severní část pevnosti je ohraničena a chráněna řekou *Katonga*, která se zde široce rozlévá a vytváří neprostupné bažiny. Řeka spolu s jižním příkopem vytváří jakýsi umělý vnitřní „ostrov“ protkaný systémem dalších příkopů o celkové délce čtyř kilometrů.

Zevní příkop sloužil v mírových dobách za obydlí služebníkům, dále k ustájení početných stád dobytka a k jejich ochraně před divokými šelmami, jako byli třeba v té době ještě početní lvi, a v dobách ohrožení k obraně před útoky nepřátel. Systém vnitřních příkopů obklopoval a ochraňoval okrsek s královským palácem, kterému se místním jazykem říká *orirembo*. Ve vnitřních příkopech přebývala šlechta, příslušníci střední vrstvy, ale i svobodní řádoví obyvatelé osady. Podle charakteru příkopů se lze domnívat, že žili podobně jako troglodyté v jiných částech světa.

Pokud se někdo chtěl dostat z vnějšího příkopu do vnitřní části, musel projít komplikovaným systémem různých bran, lávek, mostů,

viaduktů, nadchodů a podchodů. Centrální část s královským palácem byla důsledně střežena.

Podle odborníků na historii, archeologii a sociologii si vytvoření komplikovaného systému zákopů vyžadovalo určitou technickou dovednost a též nám dokladuje, že společnou Bachwéziů musela dosáhnout poměrně vysokého stupně organizace.

Aby Bachwéziové uskutečnili takovýto stavební záměr, museli mít dobře organizovanou společnost, stejně jako tomu bylo v případě jiných civilizací v jiných částech světa. Jen dokonale řízená společnost mohla dokázat vystavět něco jako *velké pyramidy starověkého Egypta*, vztyčit *obří sochy na Velikonočním ostrově*, vybudovat *záhadné Velké Zimbabwe* atd. Znamená to, že vládnoucí kasta musela disponovat nejenom velkou mocí, ale musela mít i možnost se opřít o určitý pevný společenský řád.

Merrick Posnansky, archeolog zabývající se studiem dějin východní Afriky, v závěrech výzkumů této lokality odhaduje, že kdyby měly být příkopy manuálně vyhloubeny v současné době, bylo by zapotřebí asi tisíc mužů, kteří by pracovali po dobu jednoho roku.

Jelikož před 16. stoletím neexistoval v této oblasti tak pevný a centralizovaný státní útvar, který by disponoval tak obrovskou mocí, která by násilně donutila obyvatelstvo k hloubení příkopů a jejich vysekávání do skály, znamená to, že dělníci mohli pracovat na stavbě dobrovolně. Tak zní teorie o kolektivní dobrovolné práci. Aby někdo těžce pracoval dobrovolně, musel k tomu mít dobrý důvod. A takovým dobrým důvodem mohla být vůle se podílet na výstavbě rituálního centra, jakým Biggo pravděpodobně bylo a do jisté míry ještě nadále je.

Myšlenka o sjednoceném účelu osady a posvátného poutního místa bude nejspíše pravdivá, protože i jiná místa bývalých bachwézských osad jsou nadále uctívána. Kult starých božstev a bachwézských duchů se mezi obyvateli těší nadále velké vážnosti. Ti je v obavách plně respektují, protože si nechtějí rozházet jejich přízeň, pro jistotu jim přinášejí oběti.

Příkopy na Biggo byly poprvé popsány již v roce 1902 a první terénní výzkumy proběh-

ly v roce 1921 a od té doby ještě několik dalších. Archeologické práce odkryly celou řadu dobových reliktiů, jako jsou fragmenty speciálně zdobené keramiky, úlomky kostí různých zvířat, ozdoby ze slonoviny a části různých zbraní, i železných, což dokládá znalost zpracování železa. Nálezy pocházejí hlavně z období mezi 11. až 16. stoletím našeho letopočtu. Část z nich je vystavena v Národním muzeu v hlavním městě.

Současný názor na historický vývoj této oblasti, který je nastíněn výše, se opírá o závěry seriózního výzkumu a poněkud se odlišuje od lidové tradice. Ta si vybudování komplikovaného systému příkopů spojuje se jménem prince *Mugenyhoi*, bratrem prvního bachwézského krále *Ndahury*. Historický výzkum vyzbrojený objektivními metodami, jako je třeba radiokarbonové datování, tyto lidové povídačky trochu zpochybňuje, ale neubírá jim na kouzle a romantičnosti. (*Ostatně se už také dávno ví, že Schliemannem objevená posmrtná zlatá maska krále Agamemnóna nepatří Agamemnónovi, ale v literatuře se toto označení používá nadále, a nikomu to zjevně nevadí.*) Dle tradice měl Mugenyi zálibu v chovu velkého množství dobytka, a proto vystavěl rozsáhlé opevnění charakteru mnohočetných linií zákopů, které mohlo ochránit obyvatele i s jejich stády dobytka. Vytvořil tak jakýsi místní *kraal*, což je typ opevněné osady známý z Jižní Afriky u kmeny *Zulů*.

V Biggu se všeobecně věří na to, že duchové starých Bachwéziů uvězní v labyrintu chodů a příkopů každého, kdo nebyl vybaven speciální duchovní ochranou od místních šamanů. Už vím, proč na mě jedna dáma na tržišti v Ntusi volala: „Ty jdeš do Bigga? To musíš být opravdu statečný muž!“ Od jiných jsem slyšel varování: „Buď opatrný, mnozí se v tom pralese ztratili a již se nikdy nevrátili!“ Přeci jenom to tu vypadalo dosti strašidelně. Navíc jsem pravděpodobně neměl žádnou duchovní ochranu, jelikož jsem bachwézským duchům nic neobětoval. „Pravděpodobně se lidé zamotali v této spleti příkopů zarostlých hustou vegetací a nemohli najít cestu ven,“ říkal jsem si tiše pro sebe, když jsme se už druhou hodinu prodírali křovím. Ale kdo ví?

Nevím, jestli jsem nebyl přeci jenom pod ochranou duchů, ale každopádně jsem byl pod ochranou dobrého průvodce, takže jsem se neztratil a mohu nyní tuto zkušenost popsat. Věřící se však s takovýmto jednoduchým vysvětlením nespokojí.

Lidé z blízkého či dalekého okolí nepovažují Bachwézíe jen za pohádkové bytosti a stále věří v jejich nadpřirozenou moc. „Prosebníci sem přicházejí v dobách sucha a prosí bohy o déšť,“ vykládal Mukasa. „A začne pršet?“, ptal jsem se. „Ano, okamžitě,“ odpověděl suverénně.

Prastará tradice povýšila Bachwézíe na bohy obdařené nadpřirozenou mocí. Je stále dosti těch, kdo věří, že jejich duchové obývají prastará sídliště, a proto jsou tato místa navštěvována. Poutníci zblízka i daleka sem přinášejí oběti. Chtějí si zajistit ochranu a přízeň božstev. Často žádají o dobrou úrodu, větší majetek, oroduje se za příznivé počasí, déšť, uzdravení z nemoci, za ochranu žen při těhotenství a porodu, za ochranu novorozenců atd. Oběti mají podobu zabitých zvířat, lokálně vařeného piva, vzácné tkaniny vyráběné z kůry stromu *mutuba*, která se používá jen při zvláštních příležitostech většinou ceremoniálního a náboženského charakteru, velmi ceněných mušliček *cowrie*, které se donedávna používaly v celé Africe jako univerzální platiadlo, kávových zrnků a zbraní, jako jsou například šípy a oštěpy.

Kromě svatyně na Biggu, jež je zasvěcena princí Mugenyimu, je též často navštěvována Ndahurovu svatyně na zmíněném vršku Kisozi u města Mubende. Ndahura je považován za boha mající moc a kontrolu nad pravnými neštovicemi, které se v překladu z místního jazyka nazývají „*Ndahurova nemoc*“.

Ndahurova nemoc byla ve své době nepochybně, a to až do éry očkovaní, zcela oprávněně obávanou pohromou, která s jistotou kosila obyvatelstvo po tisících. Takové vypuknutí epidemie pravých neštovic mohlo být považováno za skutečnou ránu boží a v současné době se uvažuje, že jedna z takovýchto větších epidemií pravých neštovic mohla výrazně přispět k zániku této civilizace. Další Ndahurova svatyně je u horkých pramenů jménem *Rwagimba*

v Kisomoru. Šířícíá voda má léčivý účinek na hojení kožní nemoci. Domorodci si to vysvětlují tím, že Ndahurův duch vstupuje do pramene, a proto je horká, neklidná a divoká.

Když jsme se konečně prodrali do centra pevnosti hluboko ukryté ve spleti obranných příkopů, dostali jsme se na malé otevřené prostranství, na kterém se černalo několik vychladlých ohnišť. Paseka byla porostlá svěže zelenou travou a uprostřed se do výše několika mnoha metrů bujně vzpínala široce rozvětvená eufórbie, pod níž bylo uloženo několik šípů, oštěpů, kopí a ochranný štít. Několik poutníků se modlilo opodále. Přibližně pět metrů od tohoto obětiště se rozrůstal keř, jehož hustě propletené větve vytvářely jakousi kopuli, pod jejíž klenbu se bylo možné proplazit úzkým průsekem. Toto místo slouží jako svatyně a příbytek ducha hrdiny Mugenyiho. Obecně svatyně kultu Bachweziů nacházející se na území bývalého království Bunyoro-Kítara mají podobu stromů a keřů, v jejichž stínech duchové přebývají.

V této svatyni bylo na zemi rozloženo několik pletených košíků a mističek, které obsahovaly donesené milodary, jako byly mušličky *cowrie*, zrnka kávy, hliněné nádoby obsahovaly pivo, kořalku a mléko. Některé však byly prázdné. Pravděpodobně někdo z místních nechtěl, aby se obsah zbytečně zkalil...

Mukasa pokračoval ve svém vyprávění: „Asi tak ještě před deseti lety jsme často v noci slyšeli cizí lidské hlasy a hluk pohybujícího se neviditelného stáda dobytka. Byli to nepochybně Bachwéziové se svými stády. Od té doby jsme je už neslyšeli.“

Nicméně respekt a strach z dávných obyvatel tajemných míst nadále přetrvává i přesto, že o jejich dalším osudu legendy mlčí. Podle ústní tradice Wamara, stejně jako předtím jeho otec, zmizeli beze stopy, a krátce nato i ostatní obyvatelé opustili svá sídliště a zmizeli kdesi na jihu.

Na základě syntézy historických podkladů, meteorologických, archeologických, etnografických a jazykových výzkumů se lze domnívat, že zánik společnosti přivodily lidské choroby, především právě neštovice a uhynutí

velkého počtu dobytka v důsledku dlouhodobého sucha a nemocí. Již tak oslabená společnost se po odchodu Wamary začala zmítat v občanské válce, která přivodila jen další všeobecný úpadek. Definitivní konec státu přivodila invaze nilótského národa Luo ze severu. Byla založena dynastie Babitů, což může být téma na příští článek.

Podle vyprávění Mukasy jsou domorodci nevyvratitelně přesvědčeni o tom, že Bachwéziové byli nesmrtelní a že to byli svatí lidé. „Určitě se jednou vrátí,“ prohlašoval Mukasa s jistotou proroka nový příchod Bachwézíů. Ale kdo ví?

Bohdan Semiginovský
Gulu Independent Hospital Uganda

Hadza – lovci a sběrači na počátku třetího tisíciletí

Pod označením lovci a sběrači si čtenář obvykle představí populace jižní a jihozápadní Afriky, spojené s termíny „Křováci“ či „Hotentoti,“ jak se praví ve starších učebnicích etnologie. Lovecko-sběračské skupiny však nejsou přítomny jen v Namibii nebo Botswaně. Podobné společnosti, které se dnes počítají pouze na stovky až tisíce, lze i dnes nalézt v některých oblastech východní Afriky. Jednou takovou skupinou jsou i Hadza, zvaní též Hadzapi, Kindiga, Watindiga apod. Jedná se o nepočtenou společnost čítající zhruba tisíc obyvatel a hovořící khoisanským jazykem.

Hadza obývají západní a východní břeh slaneého jezera Eyasi ve východní Tanzanii. Na západním břehu jich žije asi 250 a na východním cca 750. Jezero v době sucha takřka vysychá. Naprostá většina Hadza se věnuje lovu a sběru, jen malá část je zaměstnána na farmách v Mangola. Kulturní kontakty s evropskými a svahilskými populacemi začaly až ve 40. letech minulého století, což je také důvodem, proč většina Hadza ovládá svahilštinu jako druhý jazyk, navíc slovní zásoba jazyka hadzane je již ovlivněna právě svahilštinou. Sousedními společnostmi jsou kúšitští Iraqw, nilótská Datoga a bantuští Isanzu. Území Hadza se nachází asi 50 kilometrů od olduvajské rokle a Laetoli, významnými archeologickými a paleoantropologickými nalezišti.

První písemné zprávy o Hadza pocházejí z konce 19. století, ale jedná se pouze o informace z druhé ruky. První přímé doklady o spo-

lečnosti Hadza předložili němečtí badatelé a cestovatelé Otto Dempwolff a Erich Obst. Od 20. let minulého století máme doklady o počátku kultivace některých plodin u Hadza. Britský koloniální důstojník Cooper je v té době popsal jako lid bez autorit, kde jen staří muži řídí své tábory. První pokus přechodu k usedlému způsobu života se datuje do roku 1939, po nezávislosti byli dokonce policií převezeni do oblasti Yaeda Chini, ale kvůli zejména zdravotním problémům se roku 1966 vrátili k původnímu způsobu života ve své domovině okolo jezera Eyasi.

Antropologové se v posledních letech zabývali otázkou, proč se Hadza i přes silící kontakty s okolními populacemi a s růstem „etnoturismu“ stále drží svého lovecko-sběračského způsobu života. Vícevrstevnou odpověď zřejmě našel profesor z harvardské univerzity, Frank Marlowe. Marlowe označil čtyři hlavní důvody přetrvávajícího státu quo u Hadza. Za prvé, prostředí okolo jezera Eyasi není vhodné pro zemědělství bez zavlažování. Za druhé, přechod k pastevectví ztěžuje velký výskyt mouchy tse-tse. Za třetí, nízký rozvoj infrastruktury zanechal Hadza až do druhé poloviny 20. století bez většího kontaktu s centrální vládou a po staletí tedy žili relativně v izolaci. Za čtvrté, vznik národních parků Ngorongoro, Serengeti, Maswa a Manyara v blízkém sousedství Hadza znamenal zachování počtu zvěře. To však neznamená, že by Hadza nepřícházeli o území vhodné k lovu a sběru. Tento problém souvisí s inter-etnickými vztahy.

Zemědělstí Iraqw, kteří přišli do sledované oblasti na konci 19. století v důsledku expanze pasteveckých skupin Masajů, zažili během posledních desítek let demografický růst a dnes se jejich počet odhaduje na 230 tisíc. Pro zemědělskou činnost kácení stromy a zakládají pole i na územích, která v minulosti sloužila k lovu a sběru. Ambivalentní vztahy mají Hadza s Datogy, se kterými žijí od počátku 20. století v napětí, ale zároveň s nimi obchodují. Datogové byli okolo roku 1700 vyhnáni z oblasti kráteru Ngorongoro Masaji. Velmi čilé vztahy mají Hadza s ban-

tuskými Isanzu, se kterými se žení, byť jen v omezeném počtu. Isanzu, respektive jejich orální tradice, hovoří o polovině 19. století jako o době příchodu k lovecko-sběračským Hadza. Bantuské populace zároveň přinesly do východní Afriky železo, byť existují doklady o užívání železa již před dvěma tisíci lety u Viktoriina jezera. Dalšími bantuskými skupinami, se kterými mají Hadza zejména obchodní kontakty, jsou Sukuma a Iramba.

Jan Záhořík
Společnost přátel Afriky

Poselství generálního tajemníka OSN k Mezinárodnímu dni solidarity s lidem Palestiny

Mírové urovnání izraelsko-palestinského konfliktu nadále zůstává pouhým přáním. Ani opakované příležitosti posunout mírový proces žádoucím směrem nepřinesly kýžené ovoce.

Čerstvě vyhlášené příměří v pásmu Gazy je nadějí, že poslední kolo násilí může být vystřídáno klidem. Vyzývám obě strany, aby dodržely svůj závazek a nepřipustily jakékoli narušení dalšího pokroku v uklidňování situace. Bylo by zároveň velmi povzbudivé, kdyby se příměří rozšířilo i na Západní břeh Jordánu.

Je samozřejmě zásadní, aby bylo ukončeno veškeré násilí. Poslední vojenské operace v pásmu Gazy vyústily v dramatický nárůst civilních obětí, ničení majetku a infrastruktury. Ze strany Izraele je nadále nezbytná maximální zdrženlivost a dodržování odpovědnosti podle mezinárodního práva za ochranu palestinského civilního obyvatelstva.

Také bezpečnost Izraelců je nejistá. Oprávněně žádají na palestinských úřadech, aby přijaly spolehlivá opatření na zastavení útoků proti lidem a jejich území. Neustálé pumové útoky palestinských militantů proti civilním cílům v Izraeli jsou nepřijatelné a musí být ihned a zcela zastaveny.

Palestinské mocenské orgány se potýkají s oslabující politickou a finanční krizí. Palestinské instituce, nemocnice a školy jsou v zou-

falém stavu. To ještě více ztrpčuje akutní strádání palestinských lidí. Zhoršující se humanitární situace na Západním břehu Jordánu a v pásmu Gazy vyžaduje okamžitou pozornost. Věřím, že mezinárodní dárci budou pokračovat ve velkorysé podpoře.

Tragédií krveprolití posledních měsíců ještě více podtrhuje fakt, že jasná většina Palestinců a Izraelců si přeje řešení vyjednáváním, které povede ke vzniku dvou samostatných států. Bude ukončena okupace, která byla zahájena v roce 1967, vznikne nezávislý stát Palestina a bude zaručena bezpečnost Izraele. Věřím, že političtí vůdcové na obou stranách – prezident Abbás a premiér Olmert – mají skutečný zájem na tom, aby vyvedli své národy z utrpení a nejistoty posledních několika desetiletí.

Primární odpovědnost za ukončení současné krize zůstává na samotných Palestincích a Izraelcích. Obě strany se musejí zapojit do schůdného politického procesu, který povede k míru, po kterém lidé na obou stranách touží. Nikdo jiný jim nemůže přinést, zařídít nebo přikázat mír, který oni sami chtějí víc než kdokoli jiný. Také mezinárodní společenství, které má od samého počátku v tomto konfliktu svou úlohu, nemůže jednoduše utéct před odpovědností za dosažení trvalého řešení.

Organizace spojených národů stála vždy v čele mezinárodního úsilí, oddaná mírovému řešení a pomoci strádajícím. Nesmíme zapomenout, že tento Den je připomínkou prvního návrhu Valného shromáždění OSN z roku 1947 na vznik dvou samostatných států. Rezoluce Rady bezpečnosti číslo 242, 338, 1397 a 1515 zůstávají akceptovaným vodítkem pro spravedlivé a trvalé řešení. Naše mírové operace pomáhají vytvářet prostor pro diplomacii. Zvláštní koordinátor OSN pro mírový proces na Blízkém východě pokračuje ve společné práci s oběma stranami i s představiteli mezinárodního společenství v regionu. Naše

humanitární a rozvojové agentury poskytují životně důležitou pomoc a podporu milionům Palestinců v nouzi. Jejich činnost je o to záslužnější, že svůj mandát vykonávají ve stále složitějších bezpečnostních podmínkách.

Vyzývám všechny, abychom tento Den využili k závazku vdechnout nový život mírovému procesu. Musíme zabránit tomu, aby si náš konečný cíl – dosažení státnosti pro Palestinu a bezpečnosti pro stát Izrael – vyžádal příliš mnoho dalších životů.

New York, 29. listopadu 2006

Historie egyptského filmu

V lednu 1896 byl v Egyptě představen první krátký film, propagátorem vynálezu bratří Lumierů, fotografem Bruinem. Zájem o tento vynález byl natolik veliký, že měl Egypt do roku 1908 již 10 biografů, z toho 5 v Káhiře a 3 v Alexandrii. Egypťané tehdy chodili do kin na filmy vyráběné v cizině, především na filmy, které Egypt využívaly pro jeho exteriéry.

Již v roce 1912 si pronajal egyptský producent Abdel Rahman Salheya zahraniční techniku a personál a natočil první egyptské krátké filmy. Zájem o film stále rostl, a tak se v roce 1917 počet kin rozšířil na 80. Italský fotograf žijící v Alexandrii, Umberto Doris, postavil v Egyptě první studio, kde vyprodukoval filmy jako „Beduínská čest“, „Jedovaté květiny“ a „Směrem k srázu“. Tyto filmy však ještě nelze považovat za původní egyptský film. Nejvýznamnějším impulzem pro

rozvoj kinematografie bylo vydání královského výnosu v roce 1925 a založení Egyptské společnosti pro herectví a film, jako projektu financovaného Egyptskou bankou. V roce 1927 tak byl vyprodukován první egyptský němý velkofilm „Layla“. V roce 1932 vyrobilo studio první zvukové filmy, z těch slavných např. „Awlad al-Zawat“, nebo „High Society“, v nichž hráli hvězdy jako Yusuf Wahbi a Amina Rizk. Wahbi, který daboval Sira Lawrence Oliviera a byl jedním z několika předních divadelních herců, kteří stáli u kolébky egyptské filmové produkce v jejích raných letech.

K velkému pokroku v rozvoji a zakládání filmových studií v Egyptě došlo díky významnému egyptskému ekonomovi Talaar Harbovi, který v roce 1935 založil studio Misr (Egypt). Toto studio se ujalo produkce v existujících filmových zařízeních s přímým financováním

Snímek z egyptského filmu Ahla Al Awqat (Nejhezčí časy), který zahájil Dny arabského filmu v Městské knihovně v Praze 1 v rámci letošního projektu Arabské kulturní dny.

z „Egyptské společnosti pro herectví a film.“ Studio bylo otevřené i pro další producenty. Z počátku najímalo zahraniční odborníky různých filmových specializací, ale vedle nich vychovávalo specialisty egyptské. V roce 1933, ještě než byla stavba studia dokončena, byla vyslána první egyptská studijní mise do zahraničí. Hlavními osobnostmi této mise byli Ahmad Badrakhan a Moriss Kassab, kteří studovali ve Francii, a dále Mohammad Abdel Azim a Hassan Murad, kteří studovali kinematografii v Německu. Úspěchy dosahované filmovým studiem Misr se staly impulzem pro zakládání dalších studií; postupně jich bylo postaveno pět.

Revoluce Gamala Abdel Nassera se v 50. letech chopila kinematografie i vedení filmového průmyslu jako významného „kulturního nástroje“. Tento přístup měl za následek vydání zákonů na podporu filmového průmyslu. Již sedm let po revoluci byl založen Vysoký filmový ústav, ze kterého v roce 1963 vyšli první egyptští absolventi. Každý rok tak do filmové tvorby začali přicházet mladí lidé, noví

odborníci. Z této vlny vzešla celá generace jmen jako Omar Sharif, Suad Husni a komediální velikán Ismail Yasin a další.

Počátkem 60. byl v Egyptě film zestátněn, znárodnění kin a státní kontrola kinematografie měla na vývoj egyptského filmu svůj pozitivní, ale současně také negativní vliv, především na scénářistickou tvorbu. Reformy přišly v 70. letech, kdy došlo v Egyptě k procesu privatizace a vzniku soukromého sektoru. Reforma se však dílčím způsobem nedotkla výrobních studií, dvou filmových distribučních společností a kin. Ačkoliv měla následně produkce filmů klesající tendenci, z 80 filmů ročně počátkem 80. let poklesla na 20 snímků za rok, vše se mění a egyptská kinematografie má své významné místo nejen v kinematografiích arabského světa. Egyptští filmoví tvůrci již téměř sto let prostřednictvím své tvorby šíří dobré jméno národní kultury své země a její – v arabském světě tolik známý a oblíbený – egyptský dialekt.

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Festival arabských filmů

مهرجان الافلام العربية

Společnost česko-arabská ve spolupráci s Lidovou univerzitou a Městskou knihovnou v Praze 1 uspořádala přehlídku DNY ARABSKÉHO FILMU. Přehlídka se konala v malém sále Městské knihovny, Mariánské náměstí 1, Praha 1. Nekomerční filmová přehlídka představila české veřejnosti díla arabské kinematografie, která si získala pozornost nejen v zemích vzniku. Základním mottem přehlídky bylo: *Prostřednictvím filmů lze nahlédnout do pestrosti života arabských zemí*. Festival doprovodila výstava vítězných prací ze soutěže „Arabský svět dětskýma očima“.

Přehlídka proběhla ve čtyřech dnech od 20. do 23. září. První den byly představeny dva filmy. Program byl zahájen egyptským filmem **Nejhezčí čas** (Ahla Al Awqat, 2005, režie:

Hala Khalil). Snímek přinesl veselá i vážná dobrodružství kamarádek z dětství, které k sobě znovu svedl život. Film, z komediálního žánru, je krásnou sondou do života žen současného Egypta a setkal se s velkým ohlasem diváků. Večerní představení prvního dne bylo vyhrazeno libanonskému snímku, který byl díky vývoji situace v této zemi velmi aktuální. Film **Západní Bejrút** (West Beirut, 1998, režie: Ziad Doueiri) zachytil život v Bejrútu po vypuknutí války v Libanonu v roce 1975 očima gymnazistů, kterým tím díky válce začnou „válečné prázdniny“. Od počáteční bezstarostnosti a dobrodružství s filmováním dva muslimští chlapci a křesťanské děvče začínají chápat cenu míru. Tento film byl pro svůj úspěch zařazen ještě jednou na závěr přehlídky.

Druhý den byl celý věnován dvoudílnému velkoformátu **Lev Pouště** (Lion of the Desert, Libye, USA, 1981, režie: Mustafa Akkad). Historický velkoformát o boji libyjského národa proti italské okupaci, která předcházela první světové válce a kterou ukončila až druhá světová válka, je velkolepou freskou, v níž postavu vůdce libyjského odporu Omara al-Muchtára, ztvárnil herec Anthony Quinn.

Třetí promítací den byl věnován alžírské kinematografii. Uvedeny byly dva snímky. Odpoledne film **100% Arabica** (1997, režie: Mahmoud Zemmouri). Diváci shlédli komedii s dnes již kultovní arabskou repovou hudbou. Děj snímku se odehrává na předměstí Paříže a jde v něm o problematiku arabské komunity. Přibližuje život mladých na konfliktu členů hudební skupiny Rap Oriental s imámem místní mešity. Večerní představení bylo věnováno filmu **Kronika horkých let** (Waqai sanawat al-djamm, 1974, režie: Mohamed Lakhdar-Hamina). Film, který získal Zlatou palmu na filmovém festivalu v Cannes v roce 1975, na osudu jedné rodiny z alžírského venkova, nechává diváky nahlédnout do krutých let francouzské nadvlády, která předcházela boji za samostatnost. Oba filmy opatřil českými titulky absolvent pražské DAMU alžírský herec Adam Keddou, který oba filmy uvedl.

Čtvrtý den přehlídky byl věnován palestinské kinematografii. Odpoledne byl uveden snímek **Ranina svatba** (Rana's Wedding, Palestina 2002, režie: Hany Abú-Assad), který je téměř dokumentárním příběhem deseti hodin v životě palestinského děvčete. Chce žít s mužem, kterého má ráda, ale má pouze těch deset hodin na to, aby v okupovaném Jeruzalému našla svou lásku a provdala se, jinak se musí vystěhovat s otcem do Egypta. Ve večerním představení měl být uveden film oceněný

Zlatým glóblem **Ráj hned teď** (Paradise now Palestina, Francie, SRN, Nizozemí, Izrael, 2005, režie: Hany Abú-Assad), který rovněž dokumentuje 48 hodin v životě dvou palestinských chlapců připravovaných na sebevražedný útok. Z důvodu technické závady na kopii byl s velkým úspěchem znovu promítnut libanonský film Západní Bejrút.

Dny arabského filmu navštívilo mnoho diváků. Malý sál Městské knihovny v Praze 1 sice nebyl nikdy zcela zaplněn, ale potěšil nás zájem především mladých lidí, kteří hledají neoficiální cesty a zdroje k poznání jiných zemí. Platí to i pro arabský svět, jehož země jsou jim v médiích předkládány v monotónním a schématickém obraze.

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Ziad Doueiri

Libanonský režisér, scénárista a spisovatel se narodil v roce 1963 v Libanonu, kde žil až do vypuknutí občanské války. V 18 letech musel s rodiči opustit vlast. Studia dokončil ve Spojených státech a dnes žije ve Francii. **West Beirut** (1998) je jeho prvním snímkem, napsal i scénář a chlapeckou roli svěřil svému mladšímu bratrovi. Další filmy: **Lila dit ca** (2004) a **Sleeper Cell** (2005).

Odešel velký egyptský a arabský spisovatel

V srpnu přišla z Egypta smutná zpráva, že ve věku 94 let skonal po těžké nemoci egyptský spisovatel **Nagíb Mahfúz** (11. 12. 1911 – 30. 8. 2006), nositel Nobelovy ceny za literaturu. Když byla Nagíbu Mahfúzovi v roce 1988 udělena Nobelova cena, ocenila jej tehdy Švédská akademie jako autora, který vytvořil arabské romanopisecké umění s univerzální platností, jako člověka, který s velkým úspěchem vypráví arabské příběhy celému světu. Spisovatel Nagíb Mahfúz byl v průběhu svého dlouhého a plodného života oceněn též řadou dalších cen, byla mu udělena cena Akademie arabského jazyka, egyptská cena za literaturu a další.

Nagíb Mahfúz je zcela právem považován za jednoho z nejnávratnějších arabských spisovatelů současnosti. Středem jeho děl je především člověk a jeho neschopnost bojovat proti osudu a společenským konvencím. Mahfúz experimentoval v literatuře s technikou vyprávění, především s vnitřním monologem, zabrousil do absurdního žánru, psal filmové scénáře, dramata, povídky atd.

Pro své názory měl mnoho problémů. Někteří arabské země ho zapsaly na černé listiny, když podpořil v roce 1979 mírovou dohodu mezi Izraelem a Egyptem, nebo když byl jeho slavný román *Děti z Gebeláwí*, který mu přinesl mezinárodní uznání, paradoxně v jeho vlasti zakázán. Pro své postoje je dokonce v současnosti vězněný islámský radikál Umar Abd ar-Rahmán odsoudil k trestu smrti. Za svou tvorbu se stal několikrát terčem atentátů a od posledního pokusu jej zavraždit trávil v podstatě posledních deset let života prakticky jen doma, vycházel zřídka a vždy pod ochranou policie. Bodnutí do krku z roku 1994 mu způsobilo zhoršování zraku i sluchu a ochrnutí pravé paže, takže své poslední texty už pouze diktoval. Jeho zdraví se od té doby zhoršovalo všeobecně a v posledních třech letech byl pro opakované srdeční pro-

blémy hospitalizován. Od poloviny července 2006 byl již trvale v nemocnici, kde 30. srpna zemřel.

Nagíb Mahfúz se narodil v roce 1911 v káhirské čtvrti al-Gamálíja jako nejmladší ze sedmi dětí nižšího úředníka. Dětství prožil v káhirské čtvrti, kde se narodil, poté žil v al-Abbásíji, v al-Husajnu a al-Ghúriji. Všechna tato místa patří ke staré Káhiře, která byla po celý jeho život předmětem jeho zájmu, tématem literární tvorby a součástí jeho osobního života.

Mahfúz v roce 1934 promoval z filozofie na Káhirské univerzitě a během přípravy magisterské práce „Význam oběti pro ostrý boj“ se projevila hloubka jeho filozofických znalostí a sklon k literatuře, v dalších letech rozvíjený četbou děl al-'Uqáda a Táhá Husajna. S psaním krátkých povídek začal v roce 1936, ale vlastní literární tvorbě se začal věnovat poté, co se stal státním úředníkem. Pro své první romány čerpal témata ze starověkého Egypta. Věhlas spisovateli přinesla až trilogie (*Mezi dvěma paláci*, *Palác paprsku* a *Cukrovka*) dokončená v roce 1952, ale pro svůj velký rozsah vydaná až v roce 1956.

Ve svých románech se Nagíb Mahfúz věnuje životu střední káhirské třídy a vyjadřuje jejich zájmy a touhy, odráží její obavy i strachy v dynamickém běhu egyptských událostí.

První práce, vyznačující se živoucím realismem, neměly ještě takovou symboliku a výraz jako jeho romány Děti naší čtvrti, al-Harafiš a Ibn Batútova cesta. Mezi léty 1952 až 1959 napsal řadu scénářů k filmům, ty neměly spojitost s jeho románovou tvorbou. Některé z nich se v poslední době dočkaly realizace, v jednom z filmů natočených podle scénáře Nagíba Mahfúze hrál i známý egyptský herec Omar Sharif. Z těchto prací lze jmenovat Začátek a konec, Trojice, Pomluvy nad Nilem, Zloděj a psi a Cesta.

Nagíb Mahfúz za svůj život vydal přes 50 děl, především románů a povídkových sbírek. Jeho tvorba si našla cestu za hranice Egypta i arabského světa. Od 60. let byla překládána do světových jazyků, zejména však poté, co mu byla v roce 1988 udělena Nobelova cena za literaturu. Čeští čtenáři mohou číst přeložené Mahfúzovy práce ve svém rodném jazyce nebo ve slovenštině. S životem a dílem

tohoto velikána egyptské a arabské literatury se mohli čtenáři a česká veřejnost seznámit na výstavě „Arabské knihy a rukopisy v Národní knihovně ČR“, kterou Společnost česko-arabská v roce 2005 pořádala ve spolupráci s NK ČR v rámci Arabských kulturních dnů v České republice.

Překlady v českém a slovenském jazyce:

Skandál v Káhiře. Odeon, Praha 1968 (přeložil J. Oliverius)

Zloděj a psy. Slovenský spisovateľ, Bratislava 1990 (přeložil L. Drozdík)

Povídky:

Pod deštníkem. Nový Orient, 1989, č. 10, s. 317–319 (přeložil F. Ondráš)

Obviněný. Literární noviny, 2001, č. 51, s. 14–14 (přeložil J. Oliverius)

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Dům jemenské poezie

Velký básník Muhammad aš-Šarafí se vrátil do vlasti poté, co se zúčastnil Dnů arabské kultury v Praze (1. 10. 2006)

Velký básník Muhammad aš-Šarafí se vrátil do vlasti z hlavního města České republiky, kde se zúčastnil Dnů arabské kultury.

Dny arabské kultury byly zahájeny 5. září 2006 večerem poezie velkého jemenského básníka Muhammada aš-Šarafího, který do Prahy přicestoval, aby se podílel na výjimečné kulturní události, které bylo přítomno mnoho Arabů, Čechů a příslušníků jiných národností. Kulturní večer trval více než dvě hodiny a konal se v Zrcadlové kapli Národní knihovny České republiky v Praze. V zahájení Mgr. Miroslav Houska jménem Společnosti česko-arabské pohovořil o osobnosti Muhammada aš-Šarafího, který v Praze před lety působil jako diplomat a jenž svůj vztah k hlavnímu městu Praze vyjádřil v nejedné ze svých básní. Čeští účastníci večera měli možnost seznámit se s autorem při jeho autorském čtení, s překlady jeho básní i jeho dalšími aktivitami. Velkou měrou k úspě-

chu večera přispěl Jaromír Hajský, zesnulý překladatel básní a povídek arabských autorů. Na úspěchu večera, na kterém se hovořilo pouze arabštinou a česky, se podílel rovněž syrský básník žijící v Praze Jaafar Haidar a významný český herec Otakar Brousek st., a samozřejmě i básník aš-Šarafí, který přítomné uchvátil osobním projevem, vitalitou i tématy své poezie, dotýkajících se politiky, ženské otázky, lásky či společnosti.

Básníka aš-Šarafího pojí přátelské vztahy s řadou českých umělců, např. s již zesnulým malířem Vladimírem Komárkem, který doprovodil ilustracemi aš-Šarafího básně, v publikaci vydané Kulturním centrem Průhon 26. června 1997, nebo se světoznámým malířem Jaskou Skalníkem, který ilustroval publikaci o životě básníka aš-Šarafího a jeho tvorbě, přeloženou Jaromírem Hajským, který bohužel v roce 2003 rovněž zemřel.

Za připomenutí dále stojí, že Muahmmad aš-Šarafi během své účasti na Arabských kulturních dnech připravil dvě přednášky, první na téma: Jednota, demokracie a prezidentské volby a druhou na téma: Jemenská žena, pouta tradice a nevyhnutelnost moderní doby. Přednášky se uskutečnily mimo hlavní město Prahu.

(Zdroj: *Pražský zpravodaj*, číslo 785, ročník 16, z 18. září 2006)

Článek o účasti Muhammada aš-Šarafiho na letošních Arabských kulturních dnech byl uveřejněn na webových stránkách jemenské nevládní organizace na podporu umělecké tvorby Dům jemenské poezie <http://www.yeph.org/index.php?action=showNews&id=44>.

-mh-

Afro-americký spirituál, kde se vzal a čím je pro nás

Občas můžete slyšet v nějakém seriózním pořadu vážné hudby, že nějaká japonská nebo americká zpěvačka zpívala na svém koncertě např. ve Vídni český spirituál. A pak jej pustí a vy slyšíte: „Jezišku, banáčku, já Tě pudu kalibaty.“ Je potěšující, když zahraniční profesionálové zpívají české národní koledy, ale mě na tomto jevu pozastavují dvě věci: Za prvé, Český národ povětšinou nevnímá tyto písně jako duchovní (spirituální), ale jako prostonárodní, lidové, náležející k nějakému svátku, bez něhož samy o sobě v podstatě nemají žádné kouzlo. Za druhé, já osobně chápu spirituál jako křesťanskou zlidovělou píseň pocházející od amerických otroků afrického původu.

Každá hudba je náboženství. Každá hudba se dotýká nevysvětlitelným způsobem našeho nitra, povzbuzuje nebo uvolňuje naše nálady, sentiment, koncentraci, rozjaření, zklidnění nebo nadšení, melancholii nebo radost. Spirituály mají svůj zvláštní charakter a jsou to svým způsobem nevinné a bezbranné písně, i když je v nich ukrytá obrovská síla upřímnosti a opravdovosti. Nevím, proč to je, ale s určitostí vnímám, že tyto vlastnosti mají spirituály už ve svých melodiích a rytmech.

Na čtvrtém ročníku Spiritual Festu, festivalu afro-amerických spirituálů, který se konal 16. září 2006 v Komunitním centru sv. Prokopa v Praze 13, Nových Butovicích, vystoupil jako poslední americký zpěvák a profesor hudby žijící v Praze, Lee Andrew Davison. Všechny skupiny a soubory, které vystoupily

před ním, měly nádherný program, každý vnesl něco originálního do známých i méně známých písní a atmosféra v sále byla nádherná. Ale když začal zpívat Lee, uvědomil jsem si znovu, že i když se my, středoevropané, budeme snažit sebevic, nikdy nedokážeme spirituál zazpívat s takovou odevzdaností a vznešeností jako lidé, kteří mají jeho obsah vepsaný ve vínku svého původu. Nejde o hudební ozdoby, nejde o vynikající barvu hlasu a jeho rozsah a používání, nejde o pohyb těla. Jde o to všechno dohromady a ještě cosi navíc.

Přesto si myslím, že stojí za to, abychom se o spirituál znovu a znovu (my Češi také) pokoušeli. Beru to jako cvičení, při kterém máme možnost se přiblížit k něčemu, co nás přesahuje. Přiznávám, že my Evropané možná nedosáhneme úplně gracičnosti, opravdové virtuosity, ale pomáhá nám to pracovat na sobě a ukázat i těm, od kterých spirituály pocházejí, jak moc si vážíme jejich kultury a dědictví. A spirituál sám o sobě je natolik „tolerantním“ hudebním útvar, že dovoluje, abychom do něj vnašeli své formy pojetí, dokonce přímo povzbuzuje k improvizaci a hudební volnosti a novátorství. Tím nás ještě víc přitahuje.

Spiritual Fest je ilustrací barevnosti pojetí afro-amerického spirituálu v Čechách. Letos na něm znovu vystoupily skupiny ve stylu country, folk, ethno, world music, pěveckých sborů smíšených, ženských, dětských, školních, chrámových, akapelové skupiny smíšené

a dívčí a také sólisté. Každý zpíval jiným způsobem, aranže byly odlišné, a přitom všichni zpívali spirituály.

Za čtyři roky své existence se Spiritual Fest stal setkáním lidí zajímajících se dlouhodobě o tento hudební útvar, který je svým způsobem na okraji české hudební scény. Vytváří se tak určitá komunita, která se občas setkává právě na tomto festivalu. Po těch několika ročnících už je poznat, kdo sem přijel spíš proto, aby se zviditelnil, a kdo má naopak zájem o účast na neopakovatelné atmosféře sdílení naděje a radosti, pramenících ze spirituálů. Ale jako je spirituál přístupný pro všechny, tak i Spiritual Fest otvírá dveře všem, kteří mají o něj jakýkoliv zájem.

O to víc přitahuje lidi, kteří se o tuto hudbu zajímají nejen jako o kulturní projev, ale vnímají i její duchovní a společenský rozměr. A taková jsou pak s festivalem nejvíce spokojeni, protože zde dochází ke skutečnému setkání.

Záleží nám na tom, aby se na Spiritual Festu setkaly různé národy. Ne náhodou už poněkolkrát přijala pozvání i velvyslankyně Jih-

africké republiky v Čechách. Mám radost, že letos navštívilo festival zatím nejvíce Afričanů v porovnání s předcházejícími ročníky. Toužím po tom, aby jich bylo příště co nejvíce, protože jedině oni nám pomohou ještě lépe pocítit opravdovou sílu a poctivou pravdivost i vznesenou náheru těchto písní. Domnívám se, že i pro ně se stává Spiritual Fest stále více přitažlivým, protože zde čím dál více zaznívají původní africké spirituály, které doznávají u českého publika obzvláště velké obliby.

Velmi rád bych všechny Afričany i Američany žijící v Čechách co nejsrdečněji pozval na příští ročník festivalu, který se bude konat v září příštího roku pod názvem Spiritual Fest 2007. Přesné datum a další podrobnosti se dozvíte včas na internetové adrese www.spiritually.cz, kde jsou také informace o účinkujících a fotogalerie z uplynulých ročníků.

Marek Šlechta
sbormistr souboru Geshem
pořádajícího Spiritual Fest
(www.geshem.cz, www.spiritually.cz)

Co řekl americký imám v Praze

Statistiky uvádějí, že 8 milionů muslimů žije v USA a dalších 33 milionů žije v Evropě. Tato situace se objevuje v dějinách v takovém rozsahu poprvé: muslimové se stali náboženskými menšinami v křesťanských zemích. V takovýchto společnostech žijí také tradiční vlivné židovské menšiny. Tato situace vyžaduje trvalé úsilí o vzájemné porozumění mezi těmito třemi monoteistickými náboženstvími. Víceméně důležité je to, aby se muslimové, hlavně přistěhovalci, v těchto společnostech (americké a evropské) integrovali a stali se rovnými občany s ostatními v rovině práv a povinností. Imámové, kteří přednášejí a vedou společné modlitby v mešitách, by měli hrát v tomto integračním procesu významnou roli.

Praha vždy byla a je multikulturním světovým městem. Stále se v tomto rámci něco děje. Loni v březnu například úspěšně proběhl každoroční festival „Jeden svět“, který je hodnocen jako největší festival lidských práv v Evropě. Nedávno (koncem dubna) zavítal do Prahy americký imám dr. Mohammed Arafat, rodilý Arab ze Sýrie. Studoval na Damašské univerzitě fakultu šari'ey (islámská práva), poté získal doktorát práva v USA a stal se americkým občanem. Zde založil Islámskou nadaci a také mešitu An-Núr (Světlo) a stal se jejím imámem. Redakce rozhlasové stanice Svobodná Evropa s ním uspořádala přednášku s následnou panelovou diskusí.

Přednáška obsahovala několik témat. Pokud jde o vztah islámu k ostatním náboženstvím, připomněl základní myšlenku Islámu a řekl: „Stvořitel Bůh sdělil lidstvu základní poselství především prostřednictvím Abrahama, Mojžíše, Ježíše a Mohammeda. Mohammed je pečetí proroků a Korán je pro lidstvo posledním Božím poselstvím“. V tomto směru zdůraznil význam spravedlnosti v islámu. Uvedl některé historické příběhy podle skutečnosti potvrzující

cí smysl spravedlnosti v islámu vůči všem včetně nemuslimů. Zmínil, že vzájemný národní boj a střet zájmů překážely poselství proroků a hodně zločinů bylo a stále je páčáno ve jménu náboženství. Jeho recept na potírání terorismu zní: „Najít spravedlivé řešení problémů prostřednictvím dialogu a jednání mezi politiky i mezi náboženstvími navzájem.“

Hlavní osou jeho přednášky byla otázka integrace muslimů v USA a evropských zemích. V této otázce potvrdil, že učení islámu podporuje integraci muslimů ve společnostech, v nichž žijí. Tento integrační proces by měl podle něho probíhat ve třech směrech navzájem souvisejících. Jedním směrem je způsob myšlení – muslimové musí najít soulad mezi náboženským smyšlením a místní kulturou. Zdůvodnil to tím, že v islámu existují různé směry a školy podle různých interpretací a výkladů a že některé texty Koránu jsou vykládány jen v kontextu s konkrétními historickými událostmi. Druhý směr je kulturní. Vyzval, aby muslimové přijali z amerických a evropských společností za své i jejich dobré hodnoty. K tomu řekl, že vstoupit do islámu neznamená vůbec vstoupit do arabské kultury, nýbrž to znamená věřit v Boha a žít podle islámského učení. Třetím směrem je výběr imámů. Vidí, že muslimové, zvláště v USA a Evropě, čelí situaci, která nutně vyžaduje vzdělání, aby imámové chápali realitu a kulturu společností, ve kterých žijí. Ostře kritizoval některé imámy, kteří bohužel vyzývají k nenávisti vůči nemuslimům. Prohlásil, že „skutečným představitelem islámu je Korán a žádný imám nemá právo tvrdit, že jeho výklad je jediným správným výkladem“. Připomněl, že prorok Mohammed vždy pro otázky, v nichž mohl mít volbu, volil nejsnadnější řešení. Muslimové by měli brát ohled na subjektivní a objektivní stav věci s ohledem na stálý vývoj světa.

Obecně se dá říci, že drtivá většina muslimů v USA a Evropě si přeje a snaží se do tamních společností integrovat. Na druhé straně by jim tyto země měly pomáhat, usnadnit cestu k integraci a dát jim rovnou šanci. Tento proces je v souladu s realitou dnešního globálního světa.

Na počátku přednášky americký imám řekl, že jeho nadace usiluje o „vzájemné pře-

jímání dobrých hodnot mezi civilizacemi“. Po přednášce jsem se amerického imáma zeptal, jaké je jeho osobní životní motto. „Stále potřebujeme vybudovat mosty porozumění mezi Západem a Východem,“ odpověděl.

Mohammed Al Nabulsi
Společnost česko-arabská

Specifika ošetřovatelství v zemích EU – ošetřovatelská péče v multikulturní společnosti...

Projekt ze strukturálních fondů EU

V loňském akademickém roce proběhl na Vysoké škole zdravotnické v Praze 5 přednáškový cyklus o multikulturní problematice zaměřené na Blízký východ a Afriku. Cyklus byl součástí projektu ze strukturálních fondů Evropské unie, tzv. Evropského sociálního fondu. Na projektu se významně podílel Ústav Blízkého východu a Afriky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, který zajišťoval veškeré odborné přednášky. V rámci přednáškového cyklu vystoupil prof. dr. Luboš Kropáček, CSc. s přednáškou na téma *Muslimský svět, jeho kulturní problémy a zdravotnictví*, doc. dr. Eduard Gombár, CSc. přednesl témata *Konzulární praxe na Blízkém východě a Čeští lékaři a zdravotníci na Blízkém východě a v Africe* a PhDr. František Ondráš, Ph.D. vystoupil s přednáškou *Zkušenosti z lázeňské léčby muslimů (Lázně Teplice)*. Zazněly zde i přednášky afrikanistů: PhDr. Alemayehu Kumsa, Ph.D. přednášel o *Africké tradiční společnosti* a Mgr. Markéta Gojdová o *Postavení ženy v africké společnosti a problémech zdravotnictví*. Součástí cyklu byla i velmi zajímavá přednáška MUDr. Stanislav Kusého, ředitele nemocnice v Zambii, a jeho kolegy MUDr. Ondřeje Doležala z 1. neurologické kliniky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Společně se studentkami ze Zdravot-

ně sociální fakulty v Českých Budějovicích přednášeli o rozvojové pomoci České republiky v Africe, která je řízená Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem zahraničních věcí ČR.

Účelem projektu bylo a je navázat těsnější spolupráci profesionálních arabistů a afrikanistů s našimi zdravotníky, kteří se starají o arabské a africké pacienty u nás, anebo naopak vyjíždějí za prací do zemí Blízkého východu a Afriky.

Na projektu se podílela také Společnost česko-arabská. Společnost zajistila pro studenty zdravotnické školy návštěvu Islámské nadace v Praze. Zprostředkovala výše zmíněnou přednášku Dr. Kusého a další přednášky Dr. Hassana El Hassana z Palmyra Tour a Chaimy Youssef z Art-Arabesque na téma *Smišená manželství v ČR a jejich zkušenosti s českým zdravotnictvím*.

Společnost participovala také na organizaci kulturních večerů v září 2005 při příležitosti zahájení projektu i v červnu 2006 při ukončení 1. etapy projektu, tj. uzavření přednáškového cyklu. Na zahajovací akci se podílelo také Velvyslanectví SAR zastoupené Její Exzellencí, velvyslankyní SAR paní Nadrou Sayaf. Velvyslanectví Syrské arabské republiky přispělo tradičním orientálním občerstvením.

Závěrečná kulturní akce uspořádaná pro úspěšné absolventy celého kurzu měla za úkol navodit co nejvíce autentické prostředí „Orientu“. Akce se zúčastnili také někteří zástupci arabské komunity v Praze, kteří spolupracují se Společností česko-arabskou. Velkým obohacením večera bylo např. vystoupení známé a velmi oblíbené hudební skupiny ZERJAB. Úspěch, a to i u našich arabských přátel, zaznamenal přednes originální arabské poezie v podání doktorandů Ústavu Blízkého východu a Afriky. Profesionální vystoupení břišní tanečnice jen podtrhlo celkově úžasnou atmosféru večera. Akce se zúčastnily kromě studentů a učitelů zdravotnických škol také vrchní sestry z nejlepších pražských fakultních nemocnic, které se zajímají o multikulturní problematiku.

O projektu vyšel článek ve slovenském časopise „Ošetrovatelstvo a porodná asistencie“, který vydává Slovenská komora sestier a porodných asistentiek v Bratislavě. Přednášky mají velký ohlas u zahraničních partnerů

zdravotnické školy ve Velké Británii i Spolkové republice Německo.

Projekt je pro nastávající zdravotní sestry velkým zdrojem poučení, inspirací pro psaní závěrečných prací, ale i pro další profesionální kariéru. Absolventka kurzu nedávno vycestovala s kolektivem MUDr. St. Kusého do Zambie na půlroční stáž. Školu kontaktovala společnost Linet, která se podílí na rekonstrukci nemocnic v Saúdské Arábii.

V rámci projektu proběhne ve dnech 10.–11. května 2007 na Vysoké škole zdravotnické, o.p.s. v Duškově ul. v Praze 5 za účasti zahraničních partnerů a představitelů zdravotnických škol a zařízení z celé ČR konference zabývající se problematikou multikulturního ošetrovatelství.

Poznámka: Více informací o projektu naleznete na stránkách www.vsdrav.cz pod vlajčkou EU, projekt „Specifika ošetrovatelství v zemích EU...“

Jana Gombárová
Společnost česko-arabská

Problémy památkové péče v iráckém Kurdistánu

V pondělí 13. listopadu se konala v pražském sídle Národního ústavu památkové péče přednáška náměstka ministra kultury vlády Kurdské autonomní provincie v Iráku a vládního zmocněnce pro rekonstrukci citadely v Erbilu pana

dr. Kanaana Muftího. Přednášku pořádala společnost Gema Art Group, a. s., Praha, Katedra archeologie FF Západočeské univerzity v Plzni a Národní památkový ústav v Praze, na jehož půdě se tato významná akce uskutečnila.

Citadela v Erbilu (foto archiv Gema Art Group, a. s.)

Na přednášku byli pozváni pracovníci z oblasti působnosti Ministerstva kultury ČR, především památkáři, archeologové a specialisté působící v oblasti ochrany památek. Dr. Kanaan ve svém vystoupení uvedl přítomné do dlouhé historie civilizací, které prošly oblastí dnešního města Erbil. Po historickém úvodu informoval přítomné o složitosti stávající situace v Iráku pro ochranu historických památek, konkrétně pak v podmínkách Erbilu. V závěru své přednášky hovořil o charakteru této významné památky. Citadela, vyčnívající 40 metrů nad okolní terén, je vybudována na návrší tvořeném 7 historickými a civilizačními vrstvami velkého kulturního významu. Památka je v kritickém stavu, neboť na stavbu opevnění i většinu vnitřních staveb nebyl použit kámen, ale cihly, méně trvanlivý materiál, který vlivem nepříznivých klimatických podmínek podléhá zkáze. V minulém roce se jeden dům v obvodové hradbě zdi zřítíl a v opevnění tak vznikla trhлина. V citadele došlo v době vlády Saddáma Husajna k necitlivým zásahům a ke stržení 85 domů. Další nebezpečí nejen pro tuto památku představuje bezpečnostní, sociální a ekonomická situace ve městě, do kterého se v důsledku obav o život přistěhovalo v posledních letech několik tisíc rodin z oblastí kolem Bagdádu, nebo nedávno v důsledku útoku Izraele na Libanon, v létě tohoto roku, se přistěhovalo do Erbilu asi 140 libanonských rodin. Památková správa musí řešit mnoho návazných problémů, např. zajištění

bydlení pro 8,5 tis. obyvatel z historických objektů, které musí být restaurovány. Dr. Kanaan svou přednášku doplnil o závěry mezinárodní vědecké konference, která se uskutečnila v Erbilu ve dnech 27. až 29. března 2004 a jež položila základy dalšího postupu prací na záchranu tohoto historického pokladu.

V diskusi k přednášce vystoupil ing. Petr Justa, ředitel odboru mezinárodních projektů společnosti Gema Art Group, a. s., která se na realizaci projektu v Erbilu podílí. Doplnil vystoupení dr. Kanaana o určité detaily projektu a informoval o podílu společnosti a českých odborníků na pracích v této lokalitě.

O průběhu prvního archeologického průzkumu v Erbilu informoval památkáře Mgr. Karel Nováček z Katedry archeologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, který vedl tři týdenní terénní práce. Expedice provedla několik informativních sond, z nichž získala na 450 předmětů, které přivezla k dalšímu zpracování do ČR.

Návštěva dr. Kanaana v Praze byla součástí studijního pobytu kurdských památkářů v Restaurátorské škole v Litomyšli, působící v rámci společnosti Gema Art Group, a. s.

Během našeho osobního setkání po přednášce vyjádřil dr. Kanaan uznání aktivitám Společnosti česko-arabské a ocenil především úsilí české strany o posilování vzájemných kulturních vztahů.

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Demokracie v Jemenu

27. září 2006 se v AC klubu v Hradci Králové uskutečnila veřejná diskuse s názvem *Demokracie a sjednocení v Jemenu* pořádaná Asociací pro mezinárodní otázky ve spolupráci se Společností česko-arabskou a Společností přátel Afriky.

Přednášející původem z Jemenu, absolventi vysokoškolského studia v ČR obstojně hovořili česky, Galam Salem a dr. Abdul Almasani nejprve seznámili posluchače jak s dávnou historií Jemenu, coby starobylé říše, tak s historií Jemenu moderního, rozděleného na nábožensky konzervativní Severní Jemen a spíše socialisticky

orientovaný Jižní Jemen. Po informacích o geografických a populačních charakteristikách, z nichž vyplývají specifická kumulace obyvatelstva ve vlhčích přímořských nebo naopak horských oblastech, možnosti obživy a způsob života vůbec, a po krátké exkurzi do světa pěstovaných plodin a dobovaných nerostných zdrojů se přednášející opět vrátili k politické situaci – tentokrát již k té po roce 1990, kdy došlo ke sjednocení v republiku Jemen.

Připomněli, že je zde u moci již dlouhých 28 let Ali Abduláh Sálíh, před sjednocením pre-

zident pouze Severního Jemenu, osobnost, která dosazuje své příbuzné a favorizované příznivce na hlavní legislativní, výkonné a soudní posty a jejich prostřednictvím stejně jako prostřednictvím parlamentu a většinové strany Všelidového kongresu, v jejímž čele sám stojí, ovládá celou zem. K jistým posunům v Jemenu však dochází. Ve volbách, které se v polovině září konaly, už nehodlal kandidovat, podvolil se však tlaku veřejnosti po celostátních demonstracích (jím samým organizovaných) a ve (zmanipulovaných) volbách se stal opět prezidentem, na své již šesté funkční období, ačkoli ústava připouští pouze dvě. Přesto však letošní volby zaznamenaly zásadní zvrat, získal pouhých 77 % hlasů a jeho protikandidát z opozice, která se tentokrát odmítla vzdát, 22 % hlasů. Doposud bývala jeho oponentem ve volbách nastrčená osoba z téže strany, která pravidelně získala okolo 1–3 % hlasů, neboť volby měly probíhat v souladu s ústavou. Pánové Salem a Almasani v této události vidí náznak posunu Jemenu, jeho občanů a politiky směrem k demokratickým hodnotám.

Demokratická opozice usilující prosazování politických, ekonomických a sociálních reforem, a změn uvnitř země i v jejím vztahu k ostatnímu světu, má před sebou ještě dlouhou a spleťtou cestu.

Tento náznak možnosti budoucího vývoje politické situace v Jemenu ukončil samotnou přednášku. Poté původně ojedinelé dotazy vystřídalá živá diskuse přednášejících a posluchačů, ale i posluchačů samých. Týkala se jak přednesených témat, tak i konkrétních specifik Jemenu, jeho městské a venkovské architektury, turistického ruchu, životního stylu, tradic, kuchyně. Podnětem byly i záběry promítaných diapozitivů zachycující obyvatele Jemenu, stavby, města, památky, náboženské svatyně nebo třeba tržiště. Rada pochopitelně došla i na témata mnohem obecnější a mediálně známější, jakými jsou třeba islámské náboženství, práva žen v těchto zemích, terorismus nebo americká aktivity v Iráku.

-zm-

Jihoafriický den v Olomouci

Velvyslanectví Jižní Afriky v České republice uspořádalo při příležitosti Národního dne žen a Dne národního dědictví během posledního týdne v září *Jihoafriický týden v České republice*. Celodenní jihoafriický program proběhl v Plzni, Pardubicích a 27. září 2006 také v Olomouci.

Oficiální program v Olomouci byl zahájen v 9,45 hod. přednáškou na Univerzitě Palackého, paralelně s ní byla celá jihoafriická delegace přijata náměstkem primátora Martinem Novotným na olomoucké radnici a zúčastnila se prohlídky památné olomoucké radniční budovy. V poledních hodinách byl na olomoucké radnici uspořádán obchodně-ekonomický seminář, který zahájila jihoafriická velvyslankyně v České republice, Její Excellence paní Momsa Dube, a na kterém vystoupili zástupci jihoafriické ambasády, představitelé jihoafriických obchodních organizací, stejně jako vedení Obchodní komory v Olomouci.

Těsně po poledni pak Jihoafriický den vyvrcholil velkým kulturním představením na olomouckém Horním náměstí, kde na pódiu mezi orlojem a sloupem nejsvětější Trojice vystoupila skupina ZULU DANCERS, s velkým zpěvákým a tanečním programem (tance gumboot), doplněným o módní přehlídku. Jihoafriické rytmy uvedly za chvíli náměstí do pohybu a tance, neodolal ani olomoucký primátor Martin Tesařík. Ve speciálním stanu kousek opodál potom probíhal prodej jihoafriických uměleckých a řemeslných artefaktů.

Z olomouckých členů se Jihoafriického dne zúčastnili Vladimír Jorda, Zdeněk Kotulák, Jiří Zlámal a náš 93letý spolupracovník, olomoucký novinář Mojmir Hanuš, který předal paní velvyslankyni drobný dárek: překlad do jihoafriického jazyka afrikaans, který pořídil již v roce 1974. Na setkání přišla také Jihoafričanka dr. Lianne Barnard, odborná asistentka afrikánštiny a nizozemské literatury

na Univerzitě Palackého, která nám slíbila, že do dvou měsíců představí svou nejnovější práci: první učebnici jazyka afrikaans vydanou v České republice. Po přátelském setkání a fotografování se s paní velvyslankyní (která od svého loňského jmenování do funkce navštívila Olomouc již podruhé) jsme se s našimi

jihoafrickými přáteli rozloučili. V dalším středomoravském městě, v nedalekém Prostějově, je čekalo ještě setkání se zástupci tamní firmy Wisconsin Engineering CZ.

Vladimír Jorda
Společnost přátel Afriky, Olomouc

Olomoučtí členové sponzorují africkou antilopu

Členové olomoucké Společnosti přátel Afriky už 13 roků sponzorují africké živočichy v olomoucké zoologické zahradě na Svatém Kopečku: sponzorování začalo v roce 1993, z popudu tehdy ještě žijícího zakladatele olomoucké pobočky, RNDr. Miloslava Budíka. Olomouc se tehdy rozhodla, že sponzorovaný živočich musí nejenom pocházet z Afriky, ale také nést ve svém zoologickém jménu africký geografický název. Dr. Budík tehdy vybral ovce kamerunské, a když muselo být stádo tohoto kopytníka následující rok pro epidemii „ovčí AIDS“ utraceno, přišel na řadu *adax nubijský*, africká antilopa, která ještě nedávno obývala celou severní třetinu Afriky a nyní, jako extrémně ohrožený druh, žije jen v několika malých izolovaných územích v Nigeru, Mali a Čadu. Adaxovi zůstali olomoučtí členo-

vé věrni a v letech 1993 až 2006 přispěli na jeho chov a výživu částkou přesahující 38 tisíc korun.

Letošními sponzory se stali Zdeněk Kotulák, Vladimír Jorda, Daniela Zavadilová, Richard Bafa, Jitka Ševčíková, Jan Šulák mladší a Jan Šulák starší. První tři z tohoto výčtu se společně s naší sympatizantkou Markétou Dostalíkovou vypravili 9. září 2006 na tradiční setkání sponzorů a přátel zoologické zahrady, které se skládalo z procházky sponzorů zoologickou zahradou s výkladem ředitele ZOO Ing. Zdeňka Slavotínka a opulentní hostiny pod otevřeným nebem, spojené s táborákem.

Olomoucká zoologická zahrada letos oslavuje své 50. narozeniny, které brzy připomene v reprezentativní publikaci. Jedna z nejnávště-

vovanějších zoologických zahrad v České republice chová na ploše 42,5 hektarů 378 druhů zvířat, v 1 794 jedincích, a je tedy co do počtu jedinců i počtu druhů nejbohatší zoologickou zahradou na Moravě. Za svou specializaci prohlašuje olomoucká ZOO chov žiraf, afrických kopytníků a severské fauny. Zdejší stádo žiraf Rothschildových je největším v Evropě: jeho předkové přišli na Svatý Kopeček už v polovině 70. let zásluhou legendárního inženýra Josefa Vágnera a žirafy se proslavily hlavně unikátním narozením dvojčat v roce 1999. ZOO má také největší stádo přimorožců jihoafrických (oryx) v Evropě, chlubící se celkem už dvěma sty přírůstky. V tomto roce chová ZOO celkem 30 oryxů, kteří jen letos na jaře přivedli na svět 11 mláďat. Velcí afričtí býložravci jsou kromě adaxů zastoupeni také hrošíkem liberijským, bongem, zebrou Chapmanovou, buvolcem běločelým a pakoněm běloocasým, primáti především madagaskarskými lemury (běločelý, tmavý, vari černobílý či maki trpasličí).

Mezi šelmami si zaslouží pozornost chov lva berberského, který už ve volné přírodě v Africe nežije a lvi v zoologických zahradách jsou potomky nemnoha jedinců chovaných ve lvincích marockého krále. V Olomouci se lvů berberských narodilo už celkem 21 a někteří z nich žijí nyní i ve vzdálenějších zoologických zahradách – jako například dvojčata Filodendron a Bromelia, zdobící v současné době zoologickou zahradu Hai Kef v Izraeli. Z dalších šelem pak gepard štíhlý, kompletní sestava afrických cibetkovitých šelem (na

Madagaskaru žijící fosa, cibetka africká, surikaty, mangusty) a samozřejmě řada jiných savců, ryb, plazů a ptáků, jejichž výčet by zabral několik dalších odstavců. ZOO má řadu nových zajímavostí a kuriozit: jihoamerický pavilon, mořská akvária s korálovými útesy, nádrže pro útesové žraloky černoploutvé a bělocípé, pavilon nočních živočichů či výběh pro makaky červenolící, kterým mohou návštěvníci volně procházet, nejvyšším bodem ZOO je 32 metrů vysoká vyhlídková věž. Hitem posledních let jsou i noční prohlídky slavnostně vyzdobené ZOO ve druhé polovině prosince, kterých olomoucká Společnost přátel Afriky využívá ke svým silvestrovským exteriérovým oslavám. Očekávanou novinkou je nejenom čínská panda, ale také pavilon lidoopů v ceně 140 milionů korun, kde najdou domov také afričtí lidoopi: šimpanzi a gorily.

Africké aktivity v olomoucké ZOO nejsou zřídka: z těch nejzajímavějších uvedme například reintrodukcii adaxů nubijských do marockého národního parku Souss-Massa či křtiny jednoho z přimorožců jihoafrických, kterých se na pozvání olomouckých členů Společnosti přátel Afriky v roce 2002 ujal tehdejší velvyslanec Jižní Afriky, dr. Noel Noa Lehoko. 23. května 2005 zase zahradu navštívila skupina marocké mládeže, která převzala patronát nad berberskými lvy a vysadila poblíž pavilonu šelem dva cedry, typickou dřevinu své země.

Vladimír Jorda
Společnost přátel Afriky, Olomouc

Výtvarné dílny pořádané v rámci soutěže „Afrika dětskýma očima“

V první polovině roku 2006 bylo uspořádáno sedm výtvarných a výtvarně dramatických dílen, které měly dětem z mateřských a základních škol přiblížit tradiční kulturu Afriky. Výtvarné dílny se konaly nejen v Praze, ale také v Chebu. Dílen se však neúčastnily jen děti samotné, ale často se zapojili i rodiče.

V průběhu dílen vzniklo mnoho nádherných předmětů z hlíny, korálků a látek. Novinkou letošního roku byly výtvarně dramatické dílny. Děti se v průběhu dílny seznámily s africkou bajkou, kterou pak dramaticky ztvárnily. Nejdříve se všechny důkladně s příběhem seznámily, poté byly rozděleny role. Protože se

divadlo neobejde bez masek, každý si v průběhu jedné hodiny vytvořil vlastní masku. Vyvrcholením celé dílny bylo malé divadelní představení. Po skončení dílny si každý odnášel masku a omalovánky s příběhem, který si děti zahrály.

V letních měsících se konala v Muzeu Mladoboleslavská výstava *Afrika – život a kultura*. Součástí této výstavy byla také malá výstavka nejúspěšnějších dětských prací z minulých ročníků soutěže Afrika dětskýma očima.

Současný ročník soutěže Afrika dětskýma očima stále ještě probíhá a je možné až do konce roku zasílat práce do soutěže.

- 15. únor 2006 – Africké příběhy – výtvarně dramatická dílna pro školy
- 23. březen 2006 – Africký buben – výtvarná dílna pro nevidomé
- 28. březen 2006 – Africká maska – výtvarná dílna
- 22. duben 2006 – Čokveské symboly – výtvarná dílna
- 13. květen 2006 – Šarm afrických žen – celodenní výtvarná dílna
- 31. květen 2006 – Africký příběh o zajíci a hlemýždi – výtvarně dramatická dílna pro předškolní děti
- 16. květen 2006 – Africké šperky z korálků, Dětská knihovna, Cheb

Jana Jiroušková

Večer věnovaný Albertu Schweitzerovi

Každý rok si připomínáme dílo významného humanisty, lékaře, teologa a varhanního umělce Alberta Schweitzera, jehož jméno je nesmazatelně zapsáno v srdcích Afričanů a všech, kdo tento kontinent milují a pracují pro jeho trvalý rozvoj.

Sdružení přátel Alberta Schweitzera při Společnosti přátel Afriky a Evangelická církev a.v. uspořádaly ve čtvrtek 16. 11. 2006 v pražském kostele sv. Michala, V Jirchářích, krásný kulturní večer.

Slavnostnímu večeru předcházela mše, po níž následoval kulturní program. Během

večera vystoupili pan Otakar Brousek st., s četbou z knihy Edgara Bermána „Se Schweitzerem v Africe“, dále vystoupila Michelle Hradecká, hra na varhany, a pěvecký sbor Collegium 419, se sbormistrem Čeňkem Svobodou. V nádherném prostředí kostela sv. Michala tak vedle mluveného slova zazněly skladby Johanna Sebastiana Bacha Preludium a fuga Es dur, BWV 552, Moteto Komm, Jesu, komm!, BWV 229 a Preludium a fuga C dur, BWV 547.

-mh-

Libye, jak ji málokdo zná

V úterý 14. listopadu 2006 se v kavárně kina Centrál v Hradci Králové uskutečnila přednáška a veřejná diskuse o historické a současné Libyi vedená panem Miroslavem Houskou ze Sdružení přátel Libye Společnosti česko-arabské.

Stručný úvod týkající se geografických, politických, demografických, jazykových a náboženských charakteristik této země následoval důkladný historicko-politický přehled, počínající nejstarším obdobím doloženým archeologickými nálezy a končící současností. Výklad doplňovaly mapky, obrázky, přehledy a grafy.

V závěru přednášky bylo s komentářem představeno propagační CD libyjské státní cestovní kanceláře, které ukazuje přírodní krá-

sy této turisticky komplikovaně dosažitelné destinace (individuální krátkodobý nepracovní pobyt libyjská vláda cizincům neumožňuje) a upozorňuje na nejvýznamnější postupně rekonstruované památky soukromých i veřejných budov (tržišť, divadel, úřadů, chrámů) z období antiky.

Poté se rozvinula pestrá a dlouhá diskuse přednášejícího a posluchačů, které zajímalo mnoho věcí detailněji, ptali se na to, co v přednášce nezaznělo, nebo se dělili o své vlastní zážitky z Libye, s kterou byla Česká republika v dobách komunismu v úzké spolupráci.

Na přednášku a diskusi volně navazovalo filmové představení Můj učitel Ibrahim.

Božena Šedivá
Společnost česko-arabská

Obrázky z Libye Zdeny Vlastníkové

V pondělí 18. září 2006 byla v Galerii na mostě v Hradci Králové vernisáží zahájena výstava obrazů MUDr. Vlastníkové nazvaná *Obrázky z Libye*. Průvodcem vernisáží byl jeden z hlavních realizátorů této kulturní akce Ing. Jiří Soukup a formálně ji zahájil děkan Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové doc. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. Úvodní slovo přibližující autoru a její vystavované dílo pronesené představitelkou Společnosti přátel Afriky Mgr. Zuzanou Machovou hudebně doplnil soubor hráček na zobcové flétny Krásné dívky. Přítomnost MUDr. Vlastníkové umožnila laickým i odborným účastníkům vernisáže dozvědět se z primárního zdroje více o Libyi, autorčině pobytu v ní, o představované tvorbě a okolnostech jejího vzniku.

V prostoru Galerie na mostě, skutečného skleněného mostu spojujícího dva školní objekty, bylo do 13. října vystaveno 28 obrazů zachycujících především tváře libyjských

pacientů, kteří vyhledali pomoc české lékařky, jež v Libyi na přelomu 80. a 90. let působila. Jak se sama autorka vyjádřila, ona sama nepovažuje tato vyobrazení za umění – byla pro ni arteterapií, vyjádřením pocitů z množství neznámého a nového a způsobem, jak se vyrovnat se změnou prostředí a pocitem osamocení. Tyto portréty mužských a ženských tváří jsou však jednoznačně uměleckou formou přiblížení obyčejných lidí z této oblasti severní Afriky a seznamují nás nejen s jejich fyzickým vzhledem a kulturně-specifickým odíváním, ale i s jejich různorodými emocemi, které autorka zachytila.

Kreslila je ve volných chvílích a většinou po paměti, neboť islámské náboženství zobrazování živých bytostí zapovídá. Jejím plátnem byly zadní strany listů nástěnného kalendáře a namísto olejových barev a štětců si vystačila s barevnými fixy a rtěnkou. I přes tyto omezené prostředky se však její dílo vyznačuje jednoduchostí a přece pestrostí tvarů, barev

a jejich kombinací a „fixo-rtěnkovou“ metodou realisticky zachycuje jemné nuance rozmanitých výrazů tváře. Dává nahlédnout do životních příběhů anonymních jednotlivců, ať už se jedná o nemocemi stíhané seschlé stařečky nebo třeba tradičně oděné nevěsty. Pro

MUDr. Vlastníkovou jsou tyto obrazy trvalou vzpomínkou na část života a na lidi, které potkala, pro návštěvníky výstavy mohly být zprostředkovaným, ale intenzivním zážitkem lidské rozmanitosti.

-zm-

Výstava obrazů „KOUZLO AFRIKY“

Ve dnech 28. června až 28. července 2006 se konala v Městské galerii MY v Jablonci n. N. výstava obrazů **Marcely Vichrové Kouzlo Afriky**. Na vernisáži výstavy dne 28. července 2006 vystoupili afričtí hudebníci s hudební africkou kreací BA-TO-CU. Úvodní slovo měla Petra Bidlasová, která hovořila nejen o díle Marcely Vichrové všeobecně, ale i o jejich obrazech detailněji.

Dílo Marcely Vichrové začalo vznikat za doby studií na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze (1986–1992, u prof. P. Nešlehy). Kolem poloviny 90. let vstoupila do jejich složitě strukturovaných, ale zpočátku černobílých, kompozic živá, často až syrová, barevnost, která se stala jedním s charakteristických rysů díla. Výrazná barevnost společně s dalším určujícím prvkem – strukturou – vytvářejí celek, jakousi pohyblivou barevnou skladbu, která se z části vymyká evropské modernistické tradici a přibližuje dílo autorky projevům současných afrických malířů, tradičním textilním vzorům nebo, chceme-li, třeba projevům syrového umění – *art brut*. Základem obrazů jsou pevné, předem vymezené obrysy skutečnosti – složitá struktura, která je posléze, již se značnou mírou improvizace, vyplňována často do posledního místa, typickými barevnými strukturami. Způsob práce může připomenout povahu jazzové skladby, ve které je prostor pro řád vyvažován mírou improvizace hudebníků. Vytváření liniových struktur nemá v žádném případě povahu expresivní, spíše probíhá v poloze celkového ztišení, ve stavu blížícím se meditaci. Struktura zde nabývá význam zpřítomnění prostoru, nikoli jeho absence. Hlavním námětem obrazů Marcely Vichrové je člověk, respektive lidé. Lidské postavy jsou složeny z pevně ohrani-

čených částí, které mají jistou autonomii. Rozklad tváří je podřízen celkové struktuře díla. Lidé na obrazech prožívají své příběhy – někdy veselé, jindy smutné – a jejich vztahy bývají často podobně propletené, jako struktura obrazů samotných. V podtextu řady obrazů můžeme najít téma hry, pojaté v tom nejširším slova smyslu. Potkáme zde šachové figurky, které odkazují k deskovým hrám jako simulaci válečné strategie. Postavy v obraze jsou často samy účastníky různých her psychologických – „kdo z koho“ – hry o moc politickou, o postavení v zaměstnání nebo hry milostné, která se někdy zvrtné v nelítostný boj.

Marcela Vichrová se přiznává k ovlivnění svého díla řadou autorů, například hvězdou harlemské renesance Jeanem Michellem Basquiatem, italským postmoderním malířem Francescem Clementem nebo uměním australských Aboriginců. V jejich díle můžeme spatřit ještě mnohé další vlivy, nicméně dílo ve svém základu zůstává autentické. Důkazem může být například skutečnost, že dílo autorky bývá, vzhledem ke své živé barevnosti a strukturální rytmičnosti, často srovnáváno s moderními africkými malíři. Určitá spřízněnost na mnoha úrovních je zde skutečně patrná – v některých případech až zarážející. Spíše než o přímý vliv jedná se však o bezděčné přitakání, vyplývající možná z podobného životního pocitu, ale především ze silné snahy o autenticitu výtvarné tvorby, která je pro autorku klíčová.

Vernisáž i samostatná výstava byla úspěšná, byla navštívena nejen mnohými občany z Jablonce, nýbrž i z celého okolí, a přispěla tak k seznámení se s díly české umělkyně s africkou tematikou.

Karel Vogt
Společnost přátel Afriky

Současná arabská literatura

Dobrá zpráva pro všechny milovníky literatury, zejména arabské. Ucelený výběr ze současné arabské literatury přináší zářijové číslo měsíčníku pro světovou literaturu PLAV (9/2006, 56 stran).

Obsah:

Z Tangeru do San'a s. 1
úvodník Víta Šislera

**Od jazyka věštců
k modernímu románu** s. 2
rozhovor Viktora Bielického
s Jaroslavem Oliveriusem

Lupiň a psi s. 7
originál Nagíba Mahfúze,
překlad Jaroslava Oliveriuse

Viděl jsem Ramalláh s. 15
originál Murída al-Barghúti,
překlad Petra Louženského

Alí ad-Dú'ádží:
Cesta po barech Středozemního moře s. 23
překlad Viktora Bielického

Muhammad Šukrí: Suchý chleba s. 27
překlad Víta Šislera

Ibráhím al-Kúní: Horečka s. 34
překlad Mileny Obhlídalové

Nawál as-Sa'dawí: Žízeň s. 40
překlad Věry Vojtíškové

Zakarijá Támír: Čingischán s. 42
překlad Ondřeje Beránka

Muhammad Abd al-Walí: Stesk s. 44
překlad Arwy Al Hamatiové

Jahjá Haqqí: Já a ty s. 48
překlad Markéty Husinecké

Anísa Abúd:
Klábosení v nádražní kavárně s. 49
překlad Jany Bunniové

Současná tuniská poezie s. 52
překlad Ivy Liškové

Moderní arabská próza s. 54
František Ondráš

-mh-

Válka v Iráku a Evropská unie

Centrum pro studium Středního východu (CMES) vydalo svou první publikaci. Jde o sborník *Válka v Iráku a Evropská unie*. Materiál vychází především z odborných akademických analýz a ze sborníku příspěvků

z 1. konference Centra, která proběhla 8. dubna 2006. Tento sborník prezentuje širokou škálu různorodých akademických přístupů k otázce Iráku v regionálním i v mezinárodním rámci.

První část se zabývá tím, jaké byly uváděny příčiny a důsledky vyhlášení války proti Iráku. Klade snad až pobuřující a hlodavé otázky, jako je např. otázka legitimacy koalice, anebo zda je tato válka válkou osvobozující či válkou okupační. Tyto materiály přicházejí s rozmanitým a bohatým akademickým přístupem, ukazují částečně různé teorie a koncepty, částečně pak věcné realie.

Druhá část knihy se věnuje dopadům, jež měla irácká válka v Zálivu na EU a na její politiku. Obzvláště se zabývá otázkou možné role EU v oblasti Blízkého východu a jejího váhavého a opatrného přístupu k rozhodování o společné zahraniční politice. Závěrečná část pojednává

o možnostech vybudování udržitelné a věrohodné demokracie v zemi. Řeší se i otázka legálního ústavního systému, antropologicko-politického rozvoje a témata menšin a skupin v zemi.

Sbírka uvedených akademických materiálů a prací nebyla vytvořena s cílem najít definitivní řešení otázky Iráku. Dala ji dohromady skupina českých akademických pracovníků a organizací zabývajících se tímto tématem a monitorujících současnou situaci. Je třeba sledovat tuto situaci z mnohostranného multidisciplinárního pohledu. S nadějí v povzbuzení otevřené diskuse o této činné zemi.

Michal Stein

Zdeněk Vágner: Lví píseň (2004)

*I. vydání – Euromedia Group, k. s. –
Knižní klub Praha, 336 stran*

Autor jdoucí ve šlépějích otce, svého předchůdce, určitě literárně nezklamal. Protože Zdeněk Vágner žije od roku 1987 v tanzanské Arushi, kde pracuje jako koncesor NP (lovecký průvodce a ochránce zvíře), jsou příběhy situovány přímo do přírodního prostředí (buš, prales, lesostep, močál). Příběhy zasazené do uvedených prostředí jsou líčeny exaktně a barvitě a vnímavého čtenáře dokážou vtáhnout přímo do místa děje. O dramatické okamžiky ze stopařského a loveckého hlediska není nikdy nouze a sám autor ze své zkušenosti přiznává, jak nebezpečné je stopovat, dohledat a ulovit lva, levharta či buvola, vycházejí přitom z jejich vlastností v chování. Kromě autora jsou hlavními postavami jednotlivých příběhů přírodou ošlehaní a zkušení stopaři Džuma a Panga, o nichž autor bez nadsázky tvrdí, že mají lepší nosy a oči než my Evropane. Toto potvrzuje v mnoha případech samotná kniha, ve které čtenář sám ocení stopařské kvality obou jmenovaných. Čichovou, popř. zrakovou analýzou dokážou rozpoznat

vzdálenost stopovaného zvířete, zatímco autor musel použít dalekohled. V knize také poznává život tamějších domorodců, jejich rodové a náboženské zvyklosti a obyčeje – především u Masajů. Autor se zde sblížíže výměnou za zrcátka, bonbóny či plechovky piva jak s dětmi, dospělými, tak i náčelníky kmene.

Knihu doplňuje ilustrace RNDr. Stanislava Brázdila – zaměstnance propagačního oddělení, správce galerie Zdeňka Buriana a zoologa ve VČ ZOO Dvůr Králové nad Labem. Na publikaci se podílel také geograf, fotograf a publicista RNDr. Hynek Adámek.

Knihla je uzavřena rozhovorem RNDr. Hynka Adámka se samotným autorem a malým slovníčkem slangových svahilských výrazů.

Pozn.: V magazínu Hospodářských novin – Víkend ze 16. 9. 2005 vyšel 4,5 stránkový rozhovor autora s Marií Trávníčkovou s názvem LVÍ PÍSEŇ PRO ČESKÉHO LOVCE. V něm se mj. upozorňuje na vydání následující knihy SLONÍ PÍSEŇ.

Jiří Zlámal
Společnost přátel Afriky, Olomouc

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Pf 2007

Předsednictvo
Společnosti přátel Afriky

Pf 2007

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Předsednictvo
Společnosti česko-arabské

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 4 – prosinec 2006, 14. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 24. 11. 2006

Bulletin je vydáván za přispění
Odboru kulturních a krajaňských vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH,
doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., JUDr. JIŘÍ HLAVÁČEK,
Mgr. MIROSLAV HOUSKA, PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc.,
doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc., PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ,
MILENA ZEITHAMLOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR
Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ
Výroba: ESKIRA s.r.o.

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. 604 378 949**

Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* **spa.afrikaonline.cz**

– *e-mail:* **spa@afrikaonline.cz**

Společnost česko-arabská – *webová stránka:* **czech-arab.org**

– *e-mail:* **info@czech-arab.org**

Příspěvky do Bulletinu můžete posílat mailem na adresu: **bulletin@czech-arab.org**